

Familie Kat te Westzaan

De geschiedenis van de boerderijen en woonhuizen Kerkbuurt 32-34 (met 36, 38, 38a en 38b), Watermolenstraat 20 (met J.J. Allanstraat 456), J.J. Allanstraat 421 en 423 en J.J. Allanstraat 350, J.J. Allanstraat 301 en J. J. Allanstraat 311, J.J. Allanstraat 101 (met 99, 103 en 105), J.J. Allanstraat 158 en 170 (met 162, 164, 166) en J.J. Allanstraat 175

Jan van der Male

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Kerkbuurt 32-34 (met 36, 38, 38a en 38b)	3
3	Watermolenstraat 20 (met J.J. Allanstraat 456)	7
4	J.J. Allanstraat 421, 423 en 350	11
5	J.J. Allanstraat 301 en 311	19
6	J.J. Allanstraat 101 (met 99, 103 en 105)	24
7	J.J. Allanstraat 158 en J.J. Allanstraat 170 (met 162, 164 en 166)	34
8	J.J. Allanstraat 175	42
9	Summier genealogisch overzicht.....	50

1 Inleiding

In het 19^e-eeuwse Westzaan was er een tiental families die veel bezittingen in en rondom het dorp had. De verhoudingen tussen de welgestelden en armen waren sinds de economische recessie in de 18^e eeuw, de daaropvolgende Franse Revolutie en de Bataafse Republiek in de periode 1795-1813, flink veranderd en eertijds vermogende families als Jongewaert en Kruijt waren behoorlijk geruïneerd. Desondanks was er nog steeds een aantal families rijk tot steenrijk. Voorbeelden zijn de families Dekker, De Lange, Rot (later Rote), Zwikker, Schoen, Peereboom, Allan, De Jong, Kalf, Zonderland, en ook zeker... de familie Kat.

Pieter Simonszn Kat (1804-1876) en Geertje de Vries (1798-1870) en hun nazaten hebben diverse bestaande huizen in het dorp vergroot tot boerderij of nieuwgebouwd.¹ Daarnaast bezaten ze vele hectaren land.²

Een overzicht (van noord naar zuid):

- Kerkbuurt 32-34: in bezit vanaf 1856 tot heden.
- Watermolenpad 20: in bezit vanaf 1920 tot 1957.
- J.J. Allanstraat 421: in bezit vanaf 1912 tot 1965.
- J.J. Allanstraat 423: bewoond vanaf circa 1877 en in bezit vanaf 1902 tot heden.
- J.J. Allanstraat 350: in bezit van 1907 tot heden.
- J.J. Allanstraat 301: eigendom vanaf 1957 tot circa 2010.
- J.J. Allanstraat 311: gebouwd in 1979. In bezit circa 2016.
- J.J. Allanstraat 101 vanaf 1951 gehuurd en eigendom vanaf 1976 tot heden.
- J.J. Allanstraat 158: vergroting van het bestaande 18^e-eeuwse huis in 1858 tot boerderij, in eigendom tot 1868.
- J.J. Allanstraat 175: bouw van een huis in 1868, bewoond en vanaf 1883 eigenaars van het inmiddels tot boerderij uitgebreide bezit tot 1909.

Navolgend een geschiedenisoverzicht van deze panden, waarbij niet wordt beperkt tot de periode van de familie Kat, maar ook de voorgeschiedenis en navolgende lotgevallen aan de orde komen. Ook worden soms belendende huizen behandeld, wanneer de eigenaren- of bewonersgeschiedenis daar nauw mee samenhangt.

Waar geen voetnoten zijn vermeld, is informatie afkomstig uit gegevens van het kadaster, bouwdoSSIers van de voormalige gemeente Westzaan en de bevolkingsregisters van Westzaan, allen in bewaring bij het Gemeentearchief Zaanstad. Daarnaast is informatie verkregen van G. Groot-Kat en B. Koopman.

Westzaan, zomer 2017

Jan van der Male

Foto's tenzij anders vermeld: Jan van der Male

¹ Pieters vader was Simon Pieterszn Kat (1773-1835), gehuwd met Maartje Peetoom. Hij was winkelier.

² Pieters oom Dirk Pieterszn Kat (1788-1852) en zijn vrouw Kaatje Jansdr Louwen, betrokken vanaf 1831 de plek van J.J. Allanstraat 84. Dat was voordien van Dirks' schoonouders. Rond 1835 bouwde winkelier Dirk Kat achter zijn woning een mosterdmolen: De Veldbloem. De mosterd van Kat genoot veel bekendheid vanwege de uitstekende kwaliteit. Hij produceerde ook schelpzand met De Veldbloem. Pieters neef Jan Dirkszn Kat (1818-1872), gehuwd met Catharina Schoen, zette het bedrijf voort, daarna diens zoon Dirk Janszn Kat (1847-1929), gehuwd met achtereenvolgens Catharina de Wijn en Grietje Slop. Een jongere broer van hem, Gerrit, zou in december 1871 door onachtzaamheid in het raderwerk van De Veldbloem vastraken en worden meegesleurd. "Hij raakte gruwelijk verminkt en was direct een lijk", aldus de Zaanlandsche Courant. Dirk Janszn Kat zou de mosterdmolen tot begin 20^e eeuw voortzetten. In 1907 liet hij de derde generatie Kat op deze plek een nieuw huis bouwen (toenmalig adres Wijk C29a, later Wijk C31), voorzien van een niet al te hoog dak zodat de molen genoeg wind zou vangen. De Veldbloem kwam in 1925 stil te staan. Jan Schoen kocht 'm in 1930 en sloopte deze. In 1999 verrees de huidige woning J.J. Allanstraat 84 van de familie A. Oudkerk.

2 Kerkbuurt 32-34 (met 36, 38, 38a en 38b)

Het oorspronkelijke pand Kerkbuurt 32-34 van voor 1695

In oorsprong dateert deze stelphoeve uit de 17^e eeuw, toen ons dorp weer werd opgebouwd na de grotendeelse verwoesting door de Spanjaarden in 1574. Het was toen een eenvoudig huis, bereikbaar met een brug over de wegsloot, langs het oude rechthuis (dat stond ongeveer op de plek van de Coöp) over een "Schilppad", dat wil zeggen een schelpenpad van ongeveer 1,75m breed (zes voeten). Er stonden tussen de Kerkbuurt en het bewuste pand nog drie huizen.

Bijzonder is dat in het pand, op de plek waar ruim een eeuw lang de hooiberg was ingericht, een drinkput aanwezig was, vermoedelijk daterend uit de 15^e eeuw! Mogelijk hebben we hier te maken met een drinkgelegenheid van de oude dorpsbrink!

Minimaal in 1694 was Jan Gerritszn Peereboom eigenaar. Na het overlijden van hem en z'n vrouw werd het pand in 1708 verkocht.

In 1731 werd Gerrit Janszn Ris eigenaar. Hij boerde goed, maar niet als boer maar als stoffenhandelaar. Zijn winkel was elders in de Kerkbuurt. Niet oudste zoon Jan, maar zoon Reijnier nam het huis over. In 1772 werd het verkocht. In 1708 bracht het pand nog f250,- op, in 1733 zelfs f300,- maar nu slechts f95,-...

Verbouw tot stelphoeve eind 18^e eeuw

Voor dat bedrag werd Jan Corneliszn Wit eigenaar en deze verbouwde vermoedelijk het pand tot de huidige stelphoeve. Hij begon hier een boerderij en kocht veel land, onder meer ten oosten van de boerderij, aan.

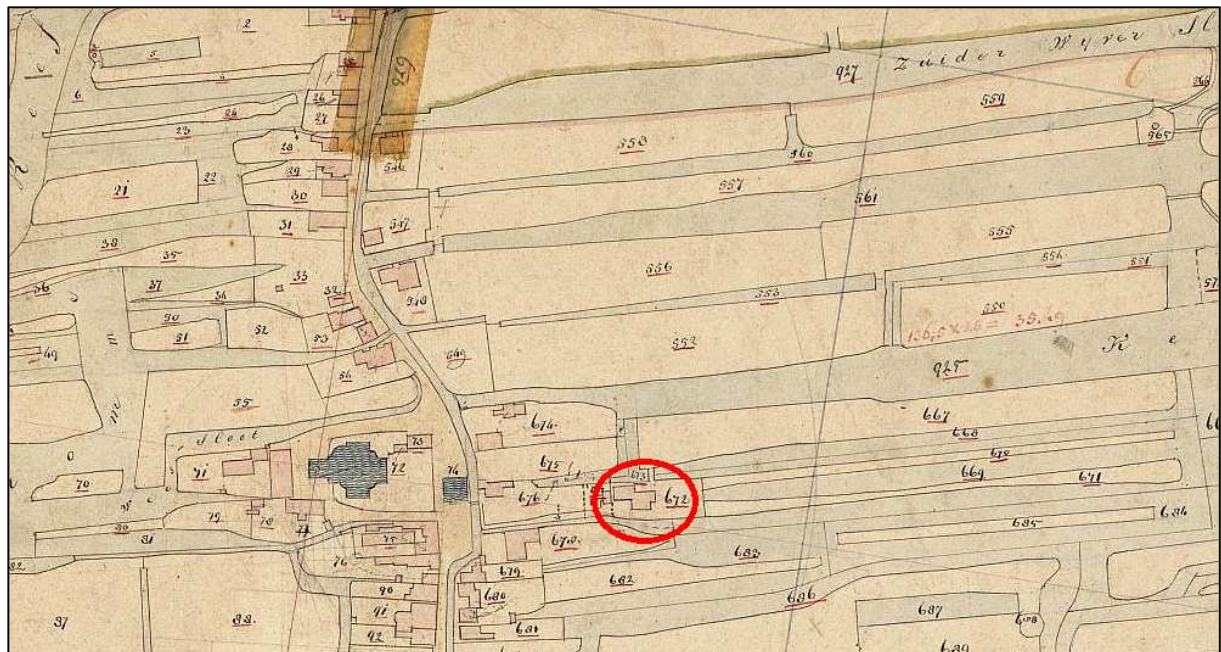
In 1819 verkochten zijn erfgenamen de boerderij met stal en hooiberg voor f850,- Veehoudster Trijntje Stroo, de weduwe van Roelof Velthuis, werd eigenaar. Haar dochter Maartje bracht deze in 1856 in veiling.

Aankoop door de familie Kat in 1856

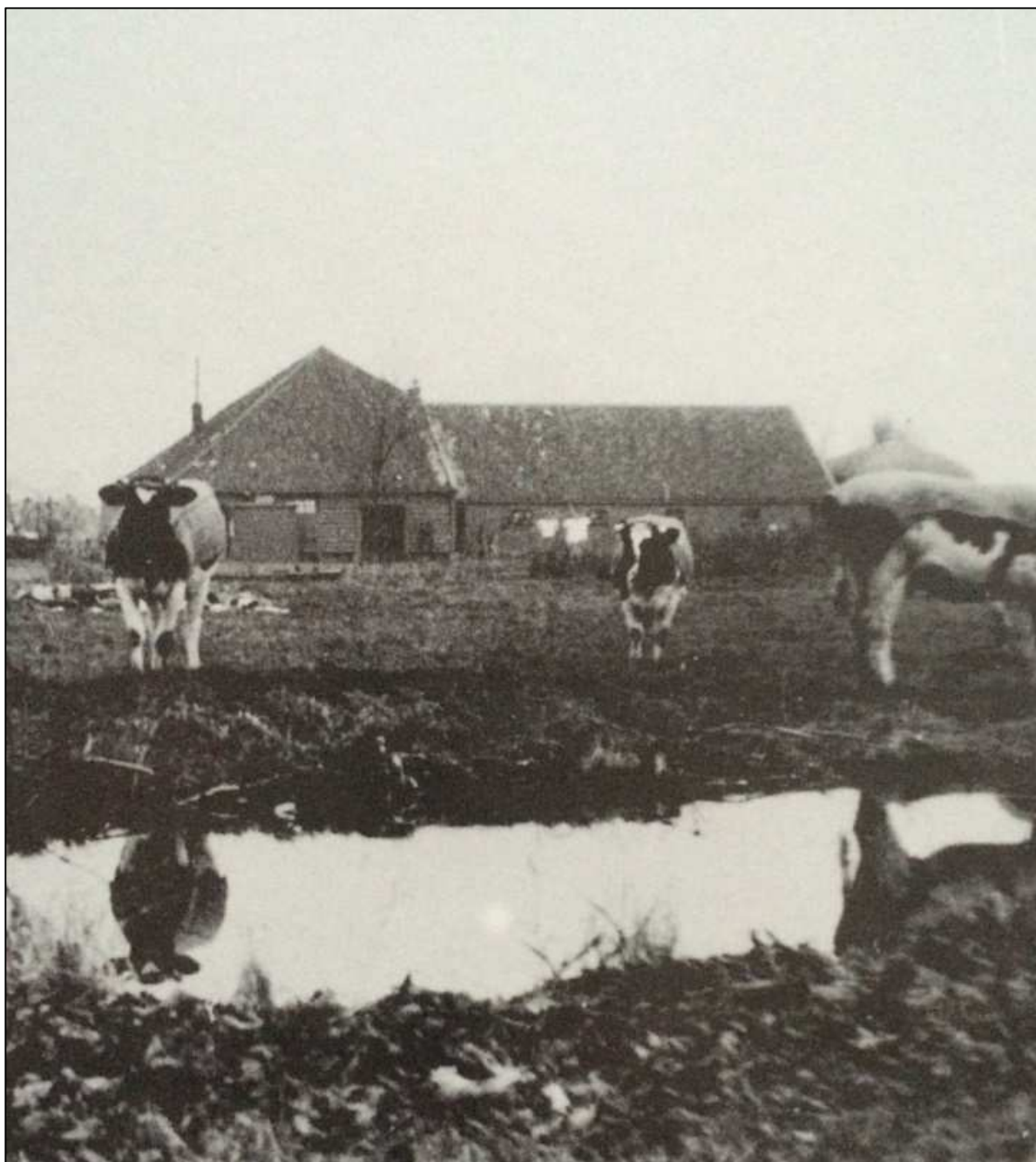
Nu werd de boerderij aangekocht door Simon Pieterszn Kat (1827-1896), zes jaar voordien getrouwd met Hillegonda Gerritsdr Schoen. Zowel Simon's vader Pieter was boer, namelijk tot 1868 op de voormalige boerderij J.J. Allanstraat 301, als ook Hillegonda was boerendochter en opgegroeid op de boerderij Kerkbuurt 58.

Hun oudste zoon Gerrit (1851-1925) nam het boerenbedrijf van zijn schoonvader op J.J. Allanstraat 423 over.

Nadat Hillegonda op jonge leeftijd was overleed, hertrouwde Simon met Guurtje van der Helm.

Kadastraal minuutplan uit 1827 met daarop rood omcirkeld de stelphoeve op kadastraal perceel B672.
© Collectie Noord-Hollands Archief.

De in de 18^e-eeuw als zodanig verbouwde stelphoeve aan het begin van de 20^e eeuw. Foto © Westzaan in vervlogen jaren (deel 1).

De volgende generaties Kat

Zijn zoon uit z'n tweede huwelijk, Dirk (1862-1937) en zijn vrouw Klaasje Kwantes (1863-1943) namen in de tweede helft van de 19^e eeuw de boerderij aan de Kerkbuurt over. Hij telde daar maar liefst f3.426,- voor neer. Het adres was toen gemeentenummer 367, het kadastrale nummer sectie B672.

Later zou dat nummer B3034 worden. Dirk z'n ouders bleven er tot hun overlijden wonen.

In die tijd was het pand namelijk in twee woongedeelten gesplitst. Vanaf 1886 waren de adressen Wijk F39 en F39a, vanaf circa 1920 werd dat respectievelijk F43 en F44 en met ingang van 1939 Kerkbuurt 32 en 34.

De derde generatie Kat kwam begin 20^e eeuw, te weten Simon Dirkszn Kat (1888-1975) en zijn vrouw Eefje Onrust (1890-1976). Pa en ma Dirk en Klaasje woonden op nummer F39, zoon Simon en Eefje op nummer F39a. Laatstgenoemde bouwde in 1924 een schuur op het perceel. Twee jaar later kreeg de boerderij een nieuw tochtportaal. In 1929 bouwde hij een nieuwe veestalling. Simon en Eefje kregen drie kinderen: Dirk, Simon en Klazien. De eerste zou het boerenbedrijf niet overnemen maar de grondlegger worden van de huidige Dekamarkt (de naam herinnert aan zijn initialen DK).

Zicht vanaf de Grote Kerk op het Rechtshuis, in het verlengde daarvan het postkantoor en daar weer achter de boerderij van de familie Kat. Thans staan hierachter woningen. Rechts op de achtergrond molen Het Prinsenhof. Foto © Collectie Noord-Hollands Archief.

De boerderij anno 2014.

Daarentegen zoon Simon (1919-2007) trouwde met Maartje van Ham (1921-1993) en zij namen als vierde generatie de stelphoeve aan de Kerkbuurt over.

Het einde als boerderij

In 1974 werd het boerenbedrijf beëindigd. Inmiddels was omstreeks 1930 iets noordelijker de Provincialeweg van Buitenhuizen naar Zandijk dwars door het dorpslint aangelegd wat heel wat land had gekost. Daarnaast was in de jaren '40 tot en met '60 ten oosten van de boerderij een nieuwe woonwijk verzezen (de burgemeestersbuurt) waarmee de boerderij niet meer aan de rand van het dorp, maar midden in het dorp kwam te staan. Daarom boerde Simon al sinds 1951 tot omstreeks 1976 op J.J. Allanstraat 101 (gehuurd). Na het overlijden van vader Simon Dirksen Kat (1888-1975) en Eefje Kat-Onrust (1890-1976) verhuisde hij weer naar de ouderlijke boerderij aan de Kerkbuurt. Datzelfde jaar 1976 werd de stelphoeve aan de Kerkbuurt aangewezen als Rijksmonument (onterecht aangeduid als 19e-eeuws) en in 1979 gerestaureerd naar de situatie zoals die vermoedelijk in de 18e eeuw was. Wijzigingen die in de loop van de jaren waren aangebracht, werden door Kat ongedaan gemaakt, zoals de veranderde raamindeling.³ De boerderij werd nu één woning.

In 2007 werd Simon's dochters Eva Kat, gehuwd met Peter Pauw, eigenaar. Na ruim 150 jaar is de boerderij dus nog steeds in de familie.

Oprit

In 1909 veranderde de toegang tot de boerderij vanaf de Kerkbuurt. De Staat der Nederlanden (PTT) kocht de erven van de huidige Coöp en het postkantoor om het laatstgenoemde gebouw neer te zetten. Dirk Kat had recht van overpad maar deed daar nu afstand van en hij kreeg een strook grond ten zuiden van het nieuwe postkantoor, pal naast de oude pastorie van de Hervormde Gemeente, Kerkbuurt 30 (daterend uit 1741). Dit werd de nieuwe oprit naar de boerderij. Het postkantoor aan de Kerkbuurt 36-38 "met directeurswoning" verrees uiteindelijk in 1913, werd in 1953 uitgebreid en in 1969 werd de voorgevel gewijzigd door de Rijksgebouwendienst. Pal ernaast werd in 1961 het gebouw van de Coöp neergezet (Kerkbuurt 38a en 38b).

Het in 1913 gebouwde postkantoor met rechts erachter de boerderij van de familie Kat. Foto © Collectie Noord-Hollands Archief.

³ Heermans, N.J. Te hooi en te gras. Over Kat en een geheimzinnig pad. In: De Wessaner, september 1995. J.P. Valk, W.P. Tip, N.J. Heermans. Gele gids Kerkbuurt en J.J. Allanstraat Westzaan.

3 Watermolenstraat 20 (met J.J. Allanstraat 456)

De voorgeschiedenis van de boerderij: de familie Klees

In 1914 liet Pieter Roeland Klees (1868-1920) aan de noordkant van het Watermolenpad, een onverhard pad vanaf de Kerkbuurt naar de toenmalige brug over de Nauernasche Vaart, een huis bouwen. Pas eind 19^e eeuw kwam aan de noordkant van dit pad wat bebouwing, voordien lagen hier weiland, gescheiden door tal van slootjes. Uitsluitend aan de zuidkant, grenzend aan de Weelsloot, was eerder bebouwing. Het pad liep vanaf de Kerkbuurt naar de Nauernasche Vaart, waar van 1632 tot 1899 watermolen De Guit stond.

Al voordat het huis er kwam stond er sinds 1901 een stal en schuur, gebouwd in opdracht van Aagtje Dirksdr Peereboom, de weduwe van Simon Gerbrandszn de Jong. De Jong was al in 1888 overleden, Aannemer en timmerman Hendrik Dierdorp, die zelf net "om het hoekje" aan de Kerkbuurt woonde, bouwde anno 1914 het huis naast de ruim tien jaar oude stal en schuur. De woning kreeg als adres Wijk K12c. Vanaf omstreeks 1920 werd dat hernummerd in Wijk K10. Vanaf 1939 was het adres Watermolenstraat 20. Klees was voordien rijtuigverhuurder, koetsier en stalhouder aan de Kerkbuurt. Hij was gehuwd met Antje Borneman (ca. 1861-1937).

Zijn halfbroer Sijzer Klees had een bakkerij in Westzaan, diens zoon Pieter zou deze in 1905 in Beverwijk voortzetten en deze bakkerij bestaat tot op vandaag.

In 1920 werd de boerderij van Klees aan het Watermolenpad verkocht aan Klaas Kat.

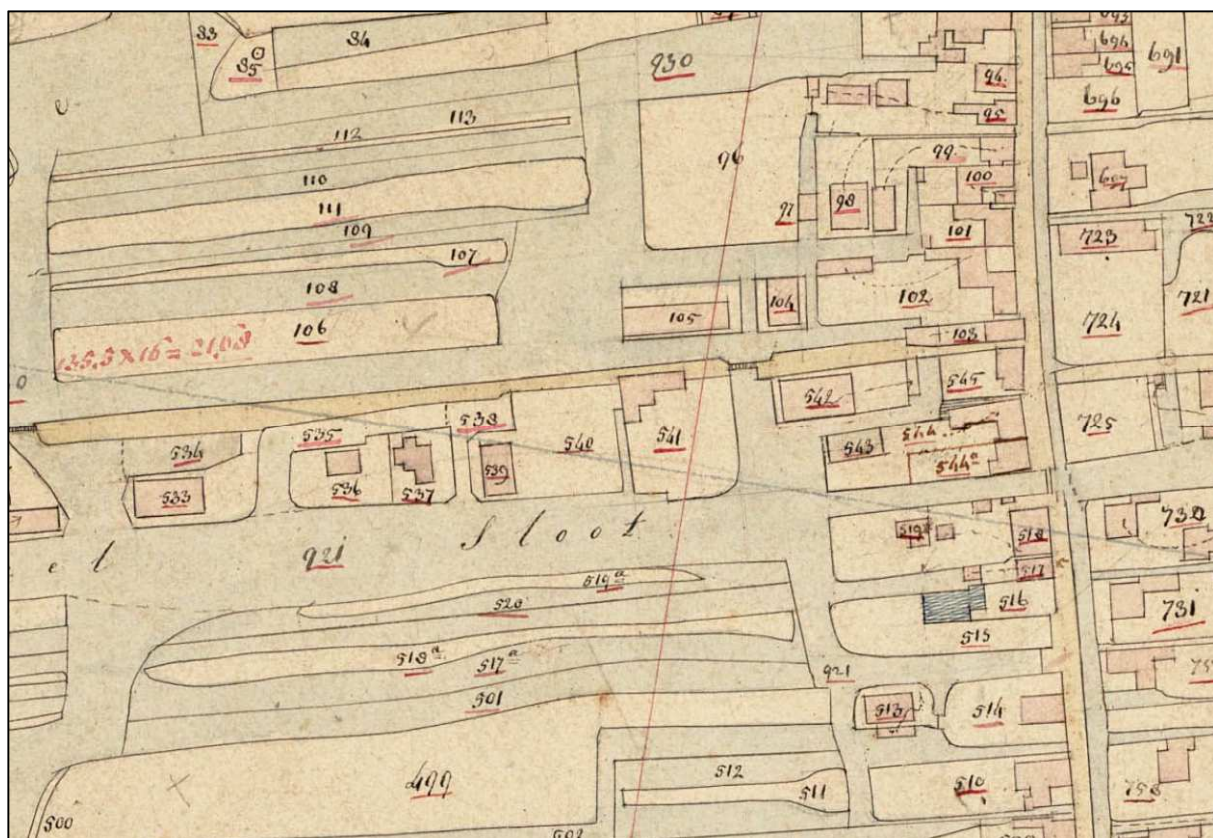
Nazaten Klees en J.J. Allanstraat 456

Pieter en Antje hadden een zoon Johan Herman Klees (ca. 1894-1935) die in 1916 met zijn vrouw Geertje Havik het huis J.J. Allanstraat 456 (gebouwd rond 1700, de noordkant is nog origineel) kocht van de erven Van Dillen. Hun zoon Piet (1920), van 1965 tot 2000 vrijwillig molenaar op molen Het Prinsenhof, woont hier honderd jaar later nog steeds.⁴

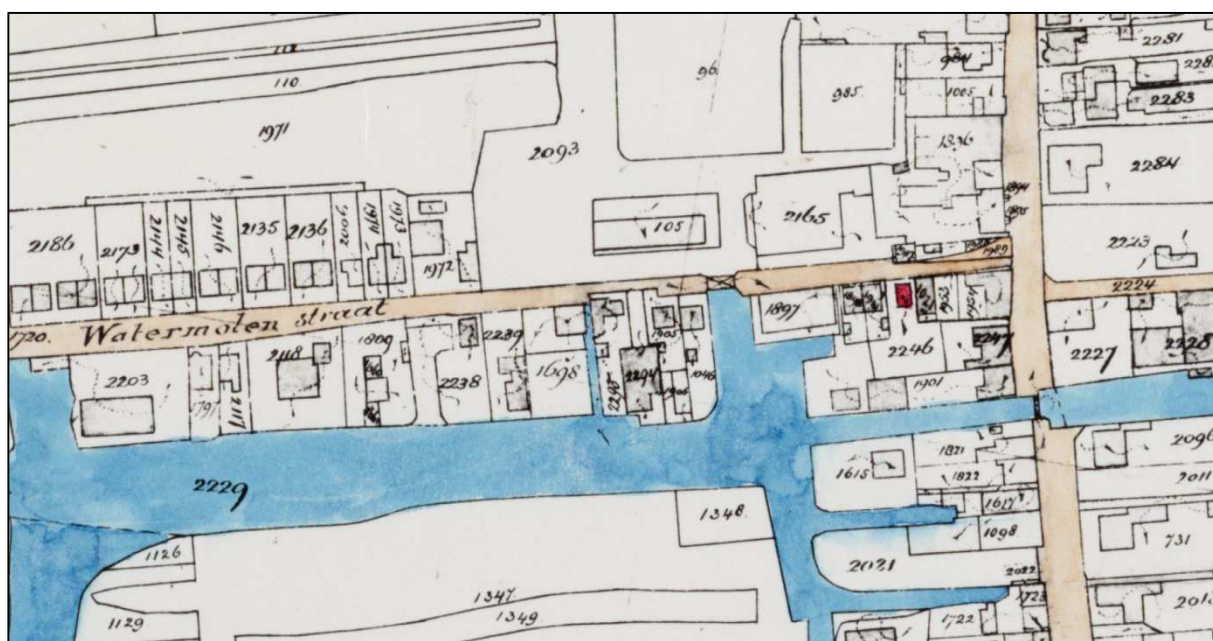

Het Watermolenpad, gezien richting de Kerkbuurt. Links de boerderij (later Watermolenstraat 20) van Klaas Kat met het woonhuis uit 1914 en daarachter de stal en hooiberg uit 1901. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 41.01099.

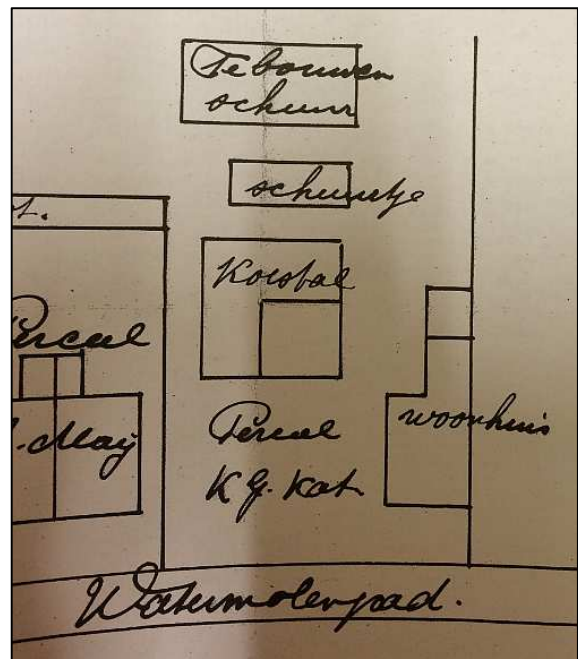
⁴ De Wessaner, april 2008. Zie ook <https://www.youtube.com/watch?v=c4kcTgR5EI0>.

Kadastraal minuutplan uit 1827. © Collectie Noord-Hollands Archief.

Kadastraal minuutplan uit 1902, met latere wijzigingen. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

Bouwtekening van de woning Watermolenstraat 20 (links) en situatieschets van perceel. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

J.J. Allanstraat 421 van Klaas Kat

Klaas Gerrit Kat (1881-1957), getrouwd met boerendochter Cornelia Oudkerk (1876-1923) was een zoon van Gerrit Simonszn Kat (1851-1925) en Neeltje Kuijt (1849-1920). Zijn vader was opgegroeid op de boerderij Kerkbuurt 32-34 maar zelf begonnen op een boerderij aan de J.J. Allanstraat 423 waar zijn oma van moederszijde eerst boerde. Klaas' oudere broer Simon (1880-1938) bouwde daar tegenover een boerderij (J.J. Allanstraat 350), zijn jongere broer Pieter Cornelis (1883-1939) zette de boerderij op nummer 423 voort.

In 1912 werd voor Klaas Kat Gzn een woning ten zuiden van zijn ouderlijk huis gebouwd: J.J. Allanstraat 421. Kat zelf verhuisde met zijn vrouw naar Wijdewormer, tot zij in oktober 1918 terugkeerden, waarna ze tijdelijk een woning aan de J.J. Allanstraat huurden.

De boerderij Watermolenstraat in de eerste helft van de 20^e eeuw, gezien vanuit het noorden. Foto © Westzaan in vervlogen jaren.

Verkoop aan Klaas Gerrit Kat

Zoals gezegd, in 1920 kocht Kat de boerderij van Klees aan de latere Watermolenstraat 20. Zijn broer zette immers de ouderlijke boerderij voort, vandaar dat Klaas elders in het dorp zijn "heil" zocht. Dochter Neeltje was inmiddels in 1919 overleden en zijn vrouw plotseling in 1923. Ze overleed niet thuis maar toen zij in Tonsel was, een buurtschap bij Harderwijk. Klaas hertrouwde in 1930 met Alida Elisabeth Wilhelmina Linschoten, een ongeveer 43-jarige weduwe uit Amsterdam. Zij was eerst met een Duitser getrouwd geweest en woonde anno 1914 in Berlijn. Samen met haar zoon trok ze bij Kat in.

Verdere lotgevallen

Vermoedelijk vanaf eind jaren '30 verhuurde Kat de boerderij. Nu kwam de familie Hoogenboom hier wonen, daarna Willempje Rietdijk. Na de Tweede Wereldoorlog was hier een zandstraalbedrijf van J.P. Koning gevestigd. Mogelijk vertrok Klaas en zijn vrouw en stiefzoon toen reeds naar Castricum; daar overleed hij namelijk in 1957.

Kort erna verkochten zijn erfgenamen de boerderij aan de gemeente Westzaan. In die periode breidde de gemeente sterk uit aan de westkant van de Kerkbuurt. Ook de boerderij Watermolenstraat 20 ging tegen de vlakte om plaats te maken voor een blok van vijf woonhuizen en een autobox: Watermolenstraat 16 tot en met 24. Eenzelfde blokken met autoboxen verzezen aan de Torenstraat 24 tot en met 30 en Raadhuisstraat 8 tot en met 14.

De Watermolenstraat in 2014. Halverwege rechts stond tot zo'n vijftig jaar terug de boerderij van Klaas Kat.

4 J.J. Allanstraat 421, 423 en 350

Het noordelijk deel van de J.J. Allanstraat, tot 1939 aangeduid als Krabbelbuurt. De foto is genomen begin jaren '30 vanaf de brug over de wegsloot naar J.J. Allanstraat 322. Uiterst rechts nummer 326-328, links staan al enkele huizen op de plek van het vroegere "Bosje van Barthel". In de verte is de brug over de Weelsloot te zien. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank/Nico Heermans.

De geschiedenis vanaf de 17^e eeuw tot begin 19^e eeuw

Het perceel van J.J. Allanstraat 423 is al eeuwen bebouwd, minimaal sinds de 17^e eeuw.

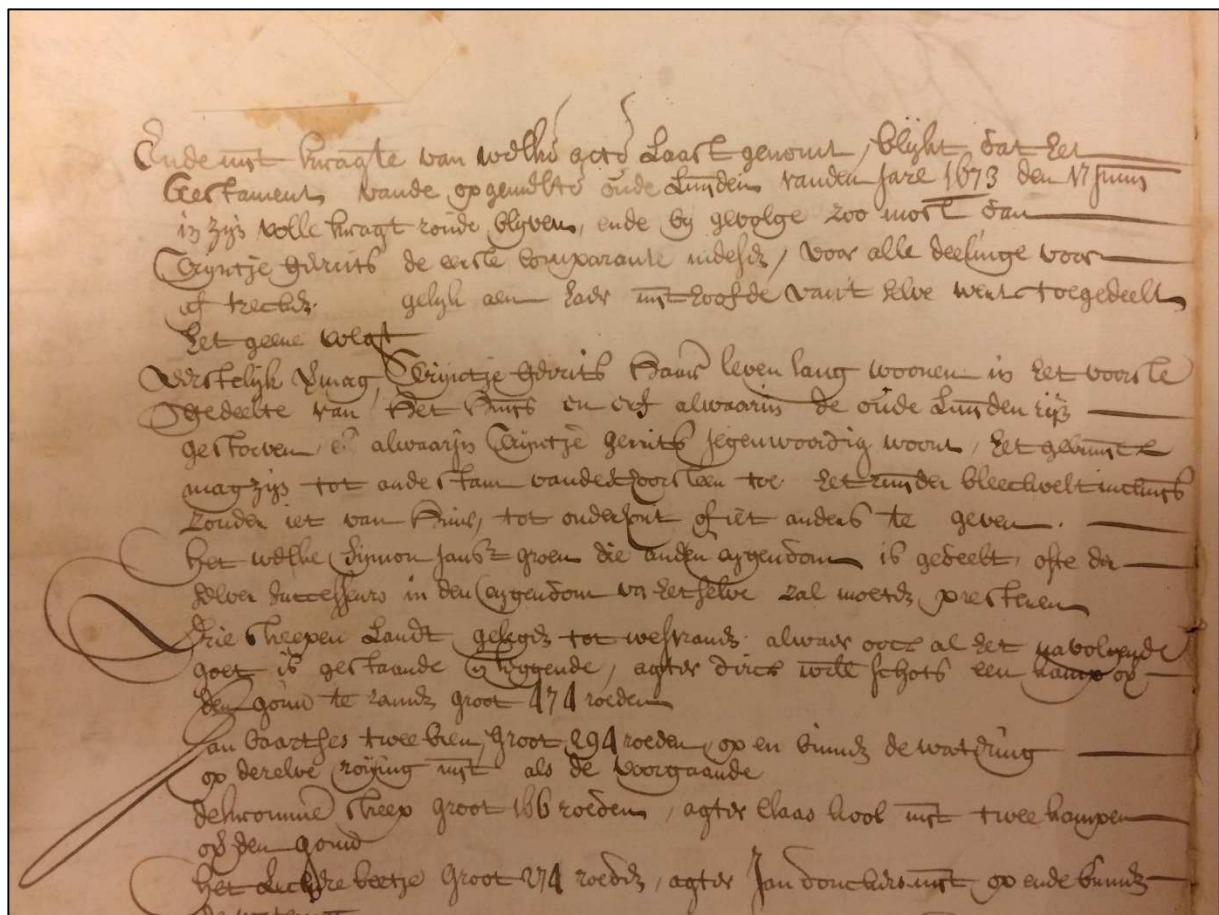
Achter de boerderij in het land stond sinds vermoedelijk 1696 een molen met de naam Besjes Tas.

Het was een zogenaamde tabaksstampmolen die was gebouwd door Aaf Jansdr, de weduwe van Gerrit Corneliszn Groen voor haar kleinzoon Jan Adriaanszn Groen. G.J. Honig schreef anno 1948 in De Zaende dat de molen haar naam te danken had aan het feit dat deze was betaald met het spaargeld dat besje (grootmoeder) in haar beugeltas bewaarde. Geen idee of het feit of fictie is...

Feit is wel dat Gerrit Corneliszn Groen en zijn vrouw Aaf op de plek van J.J. Allanstraat 423 woonden. Zij waren voor 1673 getrouwd, getuige een testament van de "oudeluiden" uit dat jaar. Kleinzoon Jan overleed echter al in 1697 waarna oma de molen zelf vooralsnog ging exploiteren.

Na haar overlijden in 1708 werd het in de notariële akte van notaris Van Broeck op 23 februari 1709 omschreven als een groot huis in de Krabbelbuurt aan en bewesten de weg, alsmede "de tabacqstampersmolen de besjes tas" die achter het huis stond. Inmiddels waren haar kinderen Jan Gerritszn en Hilgond Gerritsdr (getrouwd met Cornelis Hendrikszn Boer) overleden. Kleinzoon Simon Janszn Groen werd eigenaar van huis en molen. Zijn zus Aafje en zwager Arjaan of Adriaan Jacobszn Teer kregen ook diverse bezittingen. Wel mocht "Trijntje Gerrits haar leven lang wonen in het voorste gedeelte van het hujs en erf alwaarin de oude luijden sijn gestorven en alwaarin Trijntje Gerrits tegenwoordig woont". Dat zal een tante van Simon zijn geweest.⁵

⁵ GAZ, oud-notarieel archief OA-0014, inv.nr. 5431.

Fragment uit de notariële akte van 23 februari 1709 waarin het huis aan de J.J. Allanstraat 423 al werd genoemd.

Begin 1733 overleed Simon Janszn Groen. De vierde generatie Groen, zoon Jan Simonszn Groen nam huis en molen over.

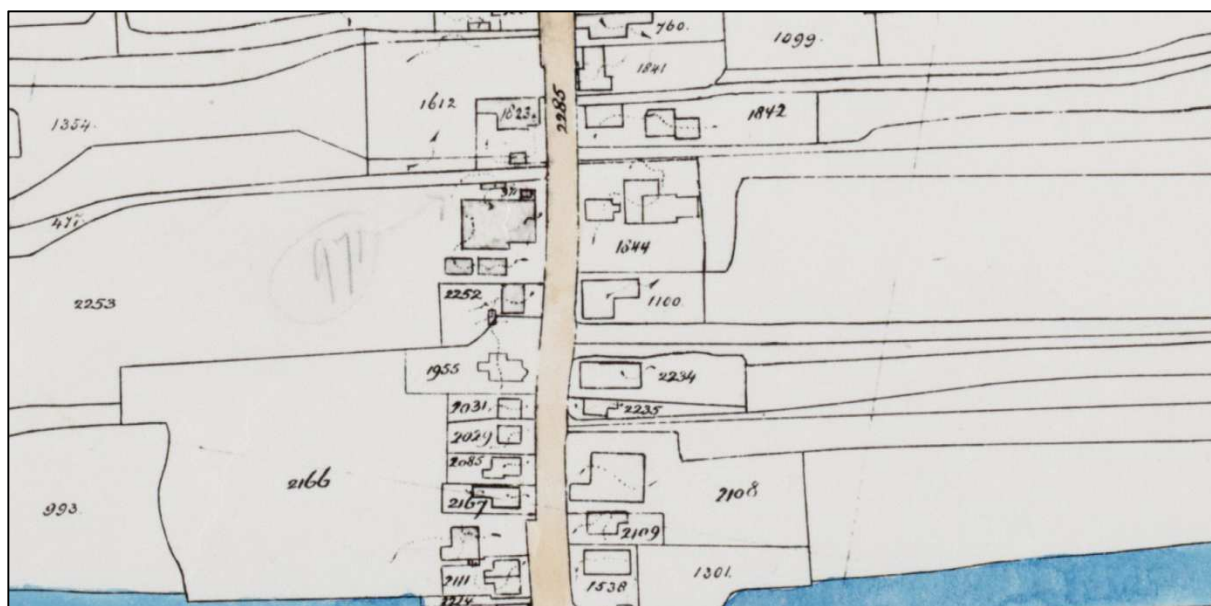
Na zijn overlijden in 1773 veilden zijn beide kinderen op 18 november het huis en De Besjes Tas. Het huis werd gekocht door Cornelis Schot en Pieter Spat. In die tijd werd het gedeeltelijk verhuurd aan een zekere Jan Akkerman voor fl 28,- per jaar. Zij betaalden fl 222,-. De molen werd voor fl 200,- eigendom van burgemeester Simon de Jager.⁶

In 1813 kocht Hilgond Bakker, de vrouw van Adriaan Willemszn Bruijgom Tip de molen. Het is een wonder dat deze de recessie, als gevolg van de stop op de import van allerlei grondstoffen in de Franse tijd had overleefd! De tabaksstamper werd nu echter een lattenzaagmolen en het ging het echtpaar Tip-Bakker voor de wind.

Verhuur door de families Tip en Zonderland

Adriaan Tip zal het huis hebben verhuurd, het gezin woonde namelijk zelf aan de Kerkbuurt in een voornaam huis.

⁶ GAZ, oud rechterlijk archief, OA-008, inv.nr. 1734.

Detail van het kadastraal minuutplan uit 1902 met perceel B2253. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

Het pand had begin 19^e eeuw als adres gemeentenummer 270. In de periode 1820-1840 werd het pand in drieën bewoond. In 1821 verkocht Adriaan Tip het grote 17^e-eeuwse huis aan overbuurman en -vrouw Cornelis Corneliszn Zonderland (1764-1838) en Aafje Willemsdr Boon (1765-1845). Het gezin van schoonmaker Zonderland woonde op de plek van het huidige J.J. Allanstraat 350, waar later hun zoon Pieter (visser) zou gaan wonen.

Cornelis en Aafje Zonderland-Boon verhuurden het huis, want in het bevolkingsregister van 1820-1840 staat het gezin van Jan Brugman genoemd. Aan de andere kant woonden Guurtje Noomen (1758), Guurtje Heijn (1787) en Pieter Heijn (1799). In het derde deel woonde het gezin van Jan Abbink.

Verkoop aan de familie Neeft en het begin van een boerderij

Kort voor het overlijden van Aafje Zonderland-Boon verkocht zij in 1844 de boerderij aan veehouder Engel Corneliszn Neeft. Deze is ook daadwerkelijk bewoner geworden na het gezin van Jan Brugman. Hij zal de eerste veehouder hier zijn geweest.

Het huisnummer zou rond 1860 wijzigen van 270 in 235.

De familie Kuijt-Fontejn

Rond 1870 werd de boerderij eigendom van veehouder Klaas Gerritszn Kuijt en Antje Fontejn. Zij woonden in de periode 1820-1840 op gemeentenummer 272, dat wil zeggen schuin tegenover de boerderij op de plek van het huidige J.J. Allanstraat 354. Zij verhuisden nu naar gemeentenummer 270. Het werd toen niet langer meer in drie gedeelten verhuurd.

Klaas en Antje kregen drie dochters. Eén van hen was Neeltje, in 1877 getrouwd met Gerrit Simonszn Kat.

De familie Kat sinds circa 1877

Gerrit Kat was opgegroeid op de boerderij Kerkbuurt 32-34 die door een halfbroer werd voorgezet. Gerrit en Neeltje Kat-Kuijt namen, naar alle waarschijnlijkheid toen ze trouwden, de boerderij van haar ouders over.

Getuige het kadastraal minuutplan van 1827 stond toen behalve het woonhuis daarachter een klein gebouwtje wat de stal moet zijn geweest. Volgens de gegevens van het kadaster verrees in 1887 een schuur op het perceel, een jaar later werd de bebouwing opnieuw uitgebreid.

In 1901 verrees achter het 17^e-eeuwse pand een hooiberg, gebouwd door de aannemers Schuddeboom & Ten Pierick.⁷ De hooiberg werd met rode dakpannen behangen, in plaats van zoals meestal in de 19^e eeuw van houten wanden voorzien. Een pannenwand heeft als voordeel dat de wind beter door de spleten kan waaien met betere ventilatie. Deze zogenoemde kaakberg of pannenberg is anno 2016 zeldzaam aan het worden.

⁷ Opdrachtgever voor de bouw was een zekere D. de Jong Simonszn. Het is niet duidelijk wie dat was.

De J.J. Allanstraat begin 20^e eeuw. Als tweede van links het 17^e-eeuwse huis van de boerderij J.J. Allanstraat 423 van de familie Kat. Er tegenover (met het dak met mansarder kap) J.J. Allanstraat 350. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

De bouw van J.J. Allanstraat 421

Ten zuiden van de boerderij verrees in 1912 een woning voor Gerrit's zoon Klaas Gerritszn Kat. Het kreeg als adres Wijk E78a, vanaf circa 1920 Wijk E70, vanaf 1939 J.J. Allanstraat 421. Het kadastraal perceel was B1824 en bleef zijn overlijden in 1925 eigendom van pa Gerrit Kat.

Qua uiterlijk én wat betreft indeling leek het sterk op het iets zuidelijker gelegen J.J. Allanstraat 314, in 1906 door Hendrik Havik gebouwd met gebruik van oudere materialen. De woning van Kat werd echter gebouwd door timmerman Janszn Kuijt, die schuin aan de overkant op het latere J.J. Allanstraat 338 woonde.

Klaas (1881-1957) was de middelste zoon van Gerrit en Neeltje Kat-Kuijt. Hij trouwde net na het gereedkomen van het huis, in maart 1913 op 32-jarige leeftijd met de 36-jarige Cornelia Cornelisdr Oudkerk (1876-1923). Zij was een dochter van Cornelis Janszn Oudkerk (1838-1914) en zijn tweede vrouw Maartje Koel (1849-1923). Haar vader Cornelis liet rond 1870 de boerderij Zuideinde 183-185 bouwen en toen Cornelia 7 jaar oud was brandde de ouderlijke boerderij Zuideinde 193-195, toen zo'n dertig jaar oud, af. Daarna liet Cornelia's vader de huidige (grotere) boerderij bouwen op de oude fundering.

Het echtpaar Kat-Oudkerk verhuisde echter kort na hun huwelijk naar Wijdewormer, waar Klaas op een boerderij werkte. In oktober 1918 keerden ze terug en huurden een huis aan de J.J. Allanstraat. In 1920 begon Klaas Kat een boerderij aan de Watermolenstraat 20, voordien eigendom van Piet Klees. Inmiddels werd J.J. Allanstraat 421 verhuurd. In het bevolkingsregister komen we op Wijk E78a/E70 achtereenvolgens de weduwe Jan Wit, Maartje Wit en Jacob Baas tegen.

In 1925 werd het perceel eigendom van Klaas' broer Pieter Cornelis Kat die ernaast op 423 boerde. Hij was ongetrouwd, na zijn overlijden werd in 1940 werd schoonzus weduwe Neeltje Kat-Buijten van de tegenovergelegen boerderij J.J. Allanstraat 350 eigenaresse van zowel nummer 421 als 423.

In 1965 volgde verkoop aan de familie J. Steijn. Het pand is ruim een halve eeuw later nog steeds eigendom van deze familie.

De Typhoon, 28 juli 1949.

De boerderij J.J. Allanstraat 423 (rechts) en het naastgelegen woonhuis J.J. Allanstraat 421 (links) in 2014.

De J.J. Allanstraat op een regenachtige dag (het wegdek glimt van de regen) omstreeks 1950 met als zesde huis van links J.J. Allanstraat 423 en daaraan volgend de boerderij J.J. Allanstraat 425. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 22.01006.

In 1902 werden Gerrit en Neeltje Kat-Kuijt officieel eigenaar van het huis, schuur, stal en erf, tot Gerrit als laatste in 1925 overleed.

Oudste zoon Simon Gerritszn Kat (1880-1938) trouwde met Neeltje Buijten en zij begonnen aan de overkant van de straat een boerderij: J.J. Allanstraat 350.

Zoon Pieter Cornelis (1883-1939) zette na het overlijden van zijn vader de boerderij voort, tot hij zelf overleed in 1939. Hij was ongetrouwd. Schoonzus Neeltje Kat-Buijten werd in 1940 eigenaresse van de boerderij (en van de naastgelegen woning J.J. Allanstraat 421. Zij liet een paar maanden voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog het 17^e-eeuwse woonhuis slopen en vervangen door de huidige stenen woning.

Inmiddels had in 1939 de boerderij het huidige huisnummer 423 gekregen. Voordien was het adres Wijk E73, voor circa 1920 Wijk E79 sinds 1886.

In de loop van de 20^e eeuw zijn diverse stallen en schuren achter het huis met de hooiberg gebouwd. Omstreeks 1980 nam een kleinzoon van Simon Gerritszn Kat, Jaap Kat, de boerderij over, tot op heden. Nog steeds wordt, op bescheiden schaal, het boerenbedrijf hier uitgeoefend en dat dus al bijna 200 jaar, waarvan ruim 130 jaar door de familie Kat!

De lotgevallen van de molen achter het huis in de 19^e en 20^e eeuw

Wanneer is de molen achter de boerderij verdwenen? In 1824 werd houthandelaar Cornelis Buijs eigenaar van de Besjes Tas. De firma Buijs & Zoon werkten diverse jaren met de molen, evenals met de vlakbij gelegen molen De Olijphant aan de Watermolenstraat.

De laat 17^e-eeuwse molen werd door zoon Jan Buijs in 1864 vervangen door een grotere balkenzager. De oude Besjes Tas werd gesloopt, iets noordelijker verrees een nieuwe Besjes Tas. Echter zes jaar later kwam Jan Buijs in financiële moeilijkheden en werd de molen door een schuldeiser geveild. Houthandelaar Jan Janszn Dekker kocht 'm en verplaatste de molen naar het Zuideinde. Achter Zuideinde 94 kreeg de nieuwe Besjes Tas een tweede leven als Het Klaverblad, genoemd naar Jan's drie kinderen Jan, Everard en Maria. Houthandel Dekker zou tot eind 19^e eeuw in Westzaan met de molen werken, in 1942 werd de 19^e-eeuwse molen gesloopt.⁸

J.J. Allanstraat 350

Evenals de tegenovergelegen boerderij J.J. Allanstraat 423, is het perceel van de huidige boerderij J.J. Allanstraat 350 ook al eeuwen bebouwd. In een akte van 23 februari 1709 betreffende eerstgenoemde pand komen we als aanduiding tegen: *"Staande & leggende tot Westzanen inde crabbelbuurt aen & bewesten de wegh regt tegen over de weduwe van claas will[em] peereboom"*.⁹ Begin 19^e eeuw werd dit pand, evenals het tegenovergelegen huis, eigendom van Adriaan Willemszn Bruijgom Tip. Hij zal dit eveneens hebben verhuurd. Het is lastig te achterhalen wanneer Tip het had aangekocht en van wie, omdat deze familie enorm veel bezittingen had.¹⁰

In 1814 verkocht Adriaan Tip het huis aan Pieter Krom die het in 1817 doorverkocht aan Cornelis Corneliszn Zonderland (1764-1838) en Aafje Willemsdr Boon (1765-1845).

Drie generaties Zonderland

Zij kochten in 1821 ook het huis aan de overkant, de plek van het huidige nummer 423. Cornelis was in die tijd schoenmaker en boer (later uitsluitend boer) en hij was vrij bemiddeld, ze bezaten ongeveer sinds diezelfde tijd ook het huis daar ten zuiden van (tot de sloop in 1820), hadden vrij veel land én een dienstbode, Grietje Willemsdr Karten (1792-1861). Deze woonde bij hen in en dat bleef niet zonder gevolgen: Grietje trouwde in 1819 met zoon Pieter (1795-1869). Zij namen begin 19e eeuw het huis over en anno 1832 waren Pieter en Grietje Zonderland-Karten eigenaar. Het perceel had in 1832 van de landmeters van het kadaster perceelnummer B784 gekregen. Pieter was *"visscher"*, dus blijkbaar was het pand toen nog steeds geen boerderij. Het huis van de Zonderlands aan de oostkant van de weg had als adres gemeentenummer 271 en was in twee gedeelten bewoond, aan de andere zijde woonde begin 19^e eeuw broer Adriaan Corneliszn Zonderland (1768-1844) met zijn vrouw Grietje Jongewaard. Daarna kwamen hier *"inlandsch kramer"* Willem Gerritszn Karten (1821-1895) en Grietje Karten-Pot met hun gezin. Willem was een tantezegger van Grietje Zonderland-Karten. In de periode rond 1850-1860 treffen we namen aan van de gezinnen van achtereenvolgens Willem Heijnis en Aafje Kek, vanaf 1852 Klaas Heijnis en Maartje Doot, Johannes Korver en Grietje Zonderland (vanaf 1861), Jacobus Bakker en Maartje Zaal. In die tijd werd het huis hernummerd van 271 in 236.

⁸ Heermans, N.J. Slappe was in besjes tas. In: De Wessaner, september 1993. Heermans, N.J. Over Groen en Kat en het Klaverblad. In: De Wessaner, oktober 1993.

⁹ GAZ, oud-notarieel archief OA-0014, inv.nr. 5431.

¹⁰ In de verpondingsregisters staan de eigendommen op geografische volgorde (van zuid naar noord), maar van 1 eigenaar staat de oppervlakte van alle bezittingen op één plaats genoteerd en is geen specificering gegeven. Dat maakt in dit geval reconstructie op basis van verpondingsregisters onmogelijk.

In 1860 werd minimaal de derde generatie Zonderland eigenaar, namelijk Pieters zoon Cornelis (1826-1883) en schoondochter Teuntje Zonderland-Kraaijer (1831-1869). In het jaar van laatstgenoemde d'r overlijden en het overlijden van vader Pieter, volgde publieke verkoping.

Familie Kuijt, Zonderland en Machaij-Zonderland

Nu kocht Klaas Gerritszn Kuijt zowel de boerderij op het huidige nummer 423 als het huis op het huidige nummer 350 aan. In het wijkregister van 1886 staat de naam van George Wilhelm Diekman bij het toenmalige huisnummer 236, vanaf toen Wijk E82.

In 1885 verkocht Kuijt het huis aan de oostkant van de J.J. Allanstraat aan Trijntje Pietersdr Zonderland, een zus van Cornelis Pieterszn die het tot 1869 had bezeten. Na 16 jaar kwam het dus weer in bezit van de familie Zonderland. Trijntje d'r man Jacob Janszn Magchaij, met wie ze in 1857 was getrouwd, was het jaar ervoor overleden. In het wijkregister van 1899 staat Gerrit Bakker genoemd als bewoner, evenals de weduwe van Jacob Magchaij, Trijntje. Zij zou er tot 1907 wonen. Daarna verhuisde Trijntje Magchaij-Zonderland enkele woningen verderop en drie jaar later vertrok ze naar Zaandijk waar ze in 1917 zou overlijden.

Familie Kat-Buijten en verder

Anno 1907 kwam het huis weer in handen van dezelfde eigenaar als de tegenover gelegen boerderij: namelijk Kuijt's schoonzoon Gerrit Simonszn Kat (1851-1925). Hij kocht het aan ten behoeve van zijn zoon Simon (1880-1938) en schoondochter Neeltje Buijten die het betrokken. Vier jaar later, in 1913 werd het oude huis vervangen en liet Kat voor zijn zoon en schoondochter een boerderij met hooiberg bouwen door aannemer G. Harrewijne.

In 1925 overleed Gerrit en zijn zoon Simon (1880-1938) werd eigenaar van het perceel. In 1926 volgde de bouw van het huidige huis voor de veestalling, die datzelfde jaar werd uitgebreid. De weduwe Kat-Buijten liet in 1948 de schuur verbouwen tot noodwoning. Hun zoon Adriaan (1911-1985) werd in 1952 eigenaar van de boerderij. Hij zou de veestalling in 1971 vergroten. Daarna nam zijn zoon Janus de boerderij over. Anno 2016 is een oomzegzegger van Janus, W. Benecke, eigenaar. In 2016 zijn de stalling en hooiberg uit 1913 afgebroken. De golfplatenschuur ten zuiden hiervan is datzelfde jaar vernieuwd door een schuur van hout. Op de plek van de stalling en hooiberg is in 2017 een nieuwe woning verrezen, waarbij als voorwaarde voor de vergunning werd gesteld dat het bouwvolume even groot was als de afgelopen vijftig jaar en dat de vorm van het nieuwe woonhuis hetzelfde zou worden als de afgebroken stalling met hooiberg. De uit 1913 daterende hooiberg zal worden herbouwd bij J.J. Allanstraat 175.

Een foto van de boerderij J.J. Allanstraat 350 uit 2014 die twee jaar later reeds geschiedenis is; de stalling en hooiberg uit 1913, achter het woonhuis uit 1926, zijn in 2016 gesloopt. De schuur rechts op de foto is vervangen door een houten schuur.

5 J.J. Allanstraat 301 en 311

J.J. Allanstraat 301: van Kat...

Net ten noorden van de brug bij Davidzon, aan de westzijde van de J.J. Allanstraat stond anno 1827 een woning dat eigendom was van Pieter Simonszn Kat (1804-1876) en zijn vrouw Geertje de Vries (1798-1870). Het had als adres gemeentenummer 228, vanaf circa 1860 werd dat nummer 187.

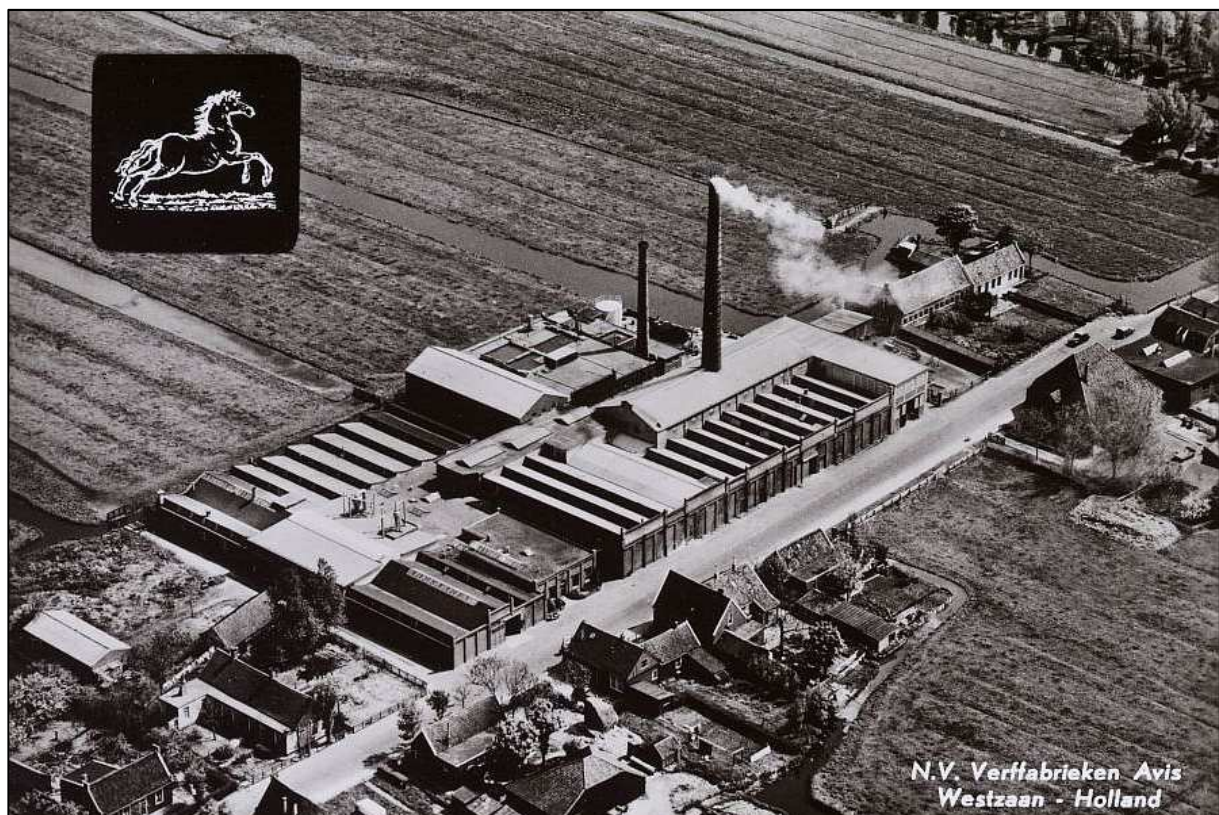
De familie Kat-De Vries was behoorlijk vermogend, ze hadden diverse bezittingen in het dorp. Van 1858 tot 1869 bezaten zij bijvoorbeeld J.J. Allanstraat 158 en een weiland waarop ze in 1868 een woning lieten bouwen, het huidige J.J. Allanstraat 175 ten behoeve van hun dochter en schoonzoon. Daarnaast bezaten ze van 1858 tot 1868 ook J.J. Allanstraat 158 (werd verhuurd) dat zij lieten vergroten tot een stolpboerderij ten behoeve van hun zoon

In 1849, het jaar waarin de dorpsweg flink werd verbeterd, werd het huis aan de Willem Dekkersloot gedeeltelijk afgebroken en opnieuw opgebouwd. Pieter en Geertje overleden hier in respectievelijk 1876 en 1870.

...via de families Kuijt, Vader, Hofman, Schoen en Schreuder...

Via Cornelis Dirkszn Kuijt en J.P. Vader was deze boerderij vanaf eind 19e eeuw van de familie Hofman. Zij verpachtten de boerderij aan Jacob en Aaltje Schoen-Zonderland die er hun intrek namen. Jaap (1861-1920) was de zevende zoon van Jacob Gerritszn Schoen en in 1889 getrouwd met Aaltje Zonderland (1866-1913) die iets noordelijker was opgegroeid op de boerderij J.J. Allanstraat 238-240. Eerst of korte tijd gelijktijdig pachtten Jaap en Aaltje de toen nog nieuwe boerderij Zuideinde 210-212, vanaf circa 1891 tot uiterlijk 1897 toen de familie Visser het geheel kocht. Jaap Zonderland en zijn zwager Jaap Hotting, die inmiddels op nummer 238-240 woonde, hadden een gezamenlijk bedrijf. Zij hadden afwisselend diverse knechten in dienst, afkomstig uit alle hoeken van het land.

Het losstaande woonhuis ten noorden van de boerderij aan de J.J. Allanstraat werd in de zomermaanden van 1915 afgebroken en tegen de bestaande schuur werd een nieuw woongedeelte

Luchtfoto uit circa 1950 met daarop rechts de boerderij J.J. Allanstraat 301. Van de boerderij J.J. Allanstraat 311 is nog niets te zien. Tegenover de boerderij ligt de verffabriek van de firma Avis. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 41.01196.

De voorgevel uit 1915 in 1979. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.14783.

Het achtererf van de boerderij in 1979. Op de achtergrond de autogarage van Davidzon en de kledingzaak van de firma Tanger. Daarachter is nog juist het dak van het Chirurgijnshuis op J.J. Allanstraat 293 (gebouwd in 1762) te zien. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.37977.

De boerderij in 1989, gefotografeerd vanuit het zuiden, vanaf de brug bij garage Davidzon. Rechts de fabrieksgebouwen van de firma Avis. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.14638.

Dezelfde plaats in 2014 met links het nieuwe woonhuis op de plek van de boerderij.

De boerderij in 2001, kort voor de sloop, gezien vanuit het noorden. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.37701.

Het dubbele woonhuis uit 2006 in 2013. Rechts de woning J.J. Allanstraat 311, gebouwd in 1979 en tien jaar nadien vergroot.

De boerderij J.J. Allanstraat 311 in 2013.

gebouwd. Het ontwerp was van de hand van gemeenteopzichter én aannemer J.A. Versteeg, die veel in ons dorp gebouwd heeft. In deze situatie bleef de boerderij tot begin 21e eeuw behouden. Jaap en Aaltje kregen acht kinderen. Oudste zoon Jacob (1894-1969) werd na het overlijden van zijn vader pachter. Hij trouwde in 1922 met Elizabeth Maartje van Bruinisse (1900-1990). Na vader en zoon Schoen kwam de familie Schreuder op de boerderij.

... weer in handen van de familie Kat

Inmiddels had in 1957 Simon Simonszn Kat (1919-2007) de boerderij aangekocht. Daarmee kwam het weer in bezit van de familie die het een kleine eeuw eerder verkocht. Simon was een achterkleinzoon van eerdergenoemde Pieter.

Medio 1975 verkocht Simon de boerderij door aan zijn broer Dirk Kat.

De familie Schreuder huurde nog diverse decennia de boerderij en nadat zij stopten heeft Dirks' zoon Simon J. Kat begin 21^e eeuw deze boerderij afgebroken. In 2006 verrees er een dubbel woonhuis in de stijl van een stolpboerderij. De noordelijk helft werd aangekocht door de familie Van Beest, enige tijd later kocht deze familie de gehele boerderij van de familie Kat.

J.J. Allanstraat 311 van 1979 tot begin 21^e eeuw

In 1979 kocht Simon J. Kat een stuk grond van zijn oom Simon Simonszn Kat (1919-2007) waarop een nieuwe woning met stallen verrees. Dit lag even ten noordwesten van de boerderij J.J. Allanstraat 301 van zijn vader Dirk. De woning werd in 1989 vergroot. Ook in de jaren '80 kwamen er diverse stallen bij.

In de 21^e eeuw is de boerderij verkocht.

6 J.J. Allanstraat 101 (met 99, 103 en 105)

Inleiding

Zoals vele Westzaanse panden is de fraaie stolpboerderij J.J. Allanstraat 101 oorspronkelijk al eeuwen oud. Al in 1827 stond het pand er. Het had toen al de vorm van een zogenoemde langhuisstolp, getuige het kadastraal minuutplan dat de landmeter in dat jaar maakte. De J.J. Allanstraat heette in die tijd nog Krabbelbuurt.

In 1861 vond een belangrijke verandering aan het pand plaats en werd er een schuur bij gebouwd. De stolp van voor 1827 moet zijn afgebroken want in 1910 is aan de achterzijde het pand uitgebreid met een nieuwe stolp met daarin hooiberg en veestalling.

De vroege 19^e eeuw: de familie Verwer (en Van Riel) tot 1842

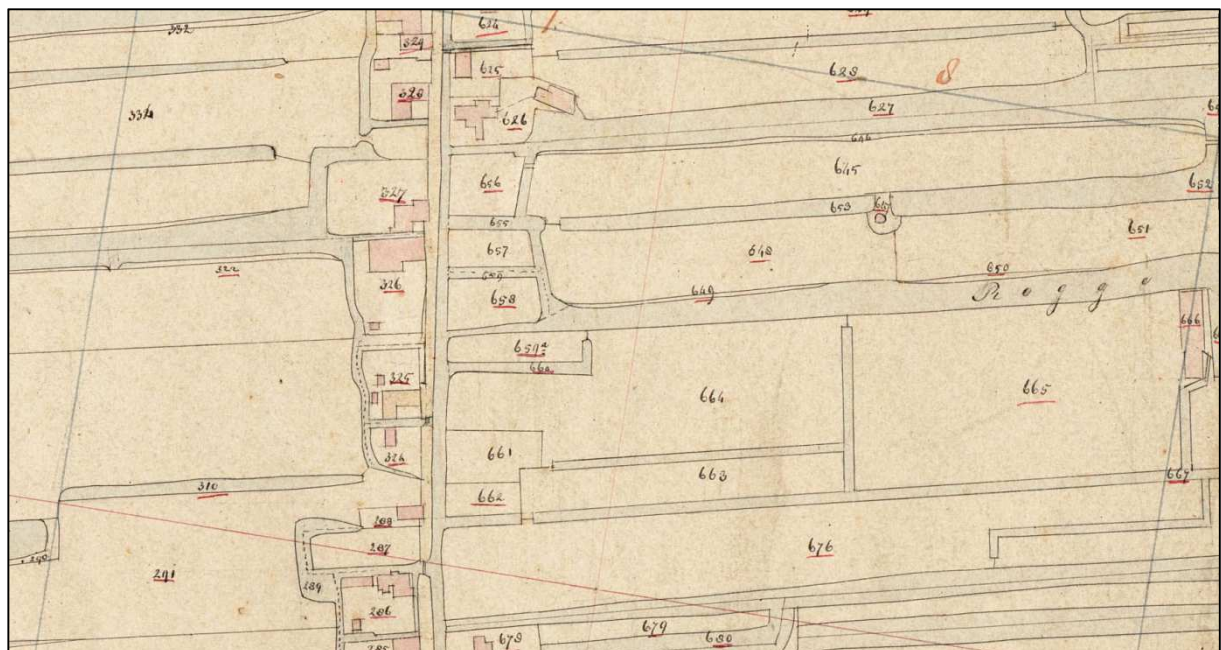
Anno 1827 was Jan Wijbrandszn Verwer (1771-1884) op deze plek boer. Het pand had toen als adres gemeentenummer 173. Verwer was getrouwd met Trijntje Stam en zij kregen in de periode 1800-1814 zeven kinderen. Zonder compleet te zijn: zoon Wijbrand sr (1811-1881) zou in de periode 1850-1860 met zijn gezin iets noordelijk van de ouderlijke boerderij wonen, zoon Klaas zou enkele decennia lang de boerderij J.J. Allanstraat 124 én 158 in eigendom hebben en verhuren, Jan's dochter Lijsbeth (1802-1890) trouwde met Willem Dirkszn de Lange (1794-1856) en dochter Cornelia (1809-1882) trouwde met Pieter Brinkman (1820-1908).

Volgens kadastrale gegevens werd in 1840 bakker Cornelis van Riel eigenaar. Zijn zoon Frederik erfde het pand toen pa Van Riel korte tijd later overleed, maar verkocht het in 1842. Het lijkt er niet op dat de familie Riel op deze plaats gewoond heeft; na de familie Verwer staat namelijk de familie Schoen in de bevolkingsregisters genoteerd. Deze kocht het pand ook aan in genoemd jaartal 1842.

Eigenaars Klaas Schoen en Simon Gaus en verhuring

Het gaat om Klaas Simonszn Schoen (1817-1902), een boerenknecht uit Zaandam die hier voor zichzelf begon als "veehouder". Zijn vader Simon Pieterszn Schoen was actief in de verfindustrie met de molens "De Gekroonde Schoen" en "De Admiraal Tromp" aan respectievelijk de Gouw/Gekroonde Schoensloot en op het eiland in de Braak, ter hoogte van Westzanerdijk 456. Klaas was eerst in 1843 getrouwd met Jansje Oostindie, vervolgens na haar overlijden hertrouwde hij in 1849 met Jannetje Schaak. Toen zij ook overleed in 1860, hertrouwde hij vier jaar later met Aaltje Muusdr Dral. Klaas zou een groot gezin krijgen.

Rond 1860 werd het huisnummer gewijzigd van 173 in 138.

Kadastraal minuutplan uit 1827 met op sectie C326 de boerderij, toen al in de vorm van een langhuisstolp. © Collectie Noord-Hollands Archief.

De J.J. Allanstraat in de zomer van het jaar 1900 of 1901 met van rechts naar links nummer 115 (in 1900 als zodanig herbouwd), 111 en ten zuiden van het brandspuithuisje de boerderij J.J. Allanstraat 101. Van de in 1901 gebouwde woningen J.J. Allanstraat 103-105 is nog niets te zien. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

Schoen liet in 1861 bij het huis een schuur bouwen. Er staat in de kadastrale leggers ook "verandering". Wellicht is het huis toen verbouwd en in twee gedeelten gesplitst; in 1886 is ook sprake van huisnummer 139.

Het lijkt erop dat Schoen het pand, dat in twee gedeelten was gesplitst en werd aangeduid met de gemeentenummers 138 en 139, in latere jaren ging verhuren. Hij verhuisde zelf eind 19^e eeuw naar een huis aan de Overtoom. In 1886 woonde namelijk op dit adres Jan Waagmeester, gevolgd door W.F. Edel en daarna Klaas Pieterszn Schoen.

Na het overlijden van Schoen in 1902 volgde de verkoop. Nu werd een "slachter" eigenaar, Simon Gaus uit Wormerveer die later naar Almaar verhuisde.

Familie Groot-Schipper

Slager Gaus had het pand met de landerijen maar kort in bezit, in 1907 verkocht hij het aan Klaas Pieterszn Groot. Die was in 1870 geboren te Zaandam als zoon van Pieter Groot en Grietje Fraaij. Zijn broer Gerrit woonde sinds 1882 met zijn gezin op de boerderij J.J. Allanstraat 158.

Klaas Groot trouwde in 1886 met Cornelia Schipper uit Assendelft, dochter van sluiswachter Jacob Schipper en Trijntje van der Veen. Zij woonden eerst in Zwaag, waar in 1897 hun dochter Grietje werd geboren. Korte tijd nadien verhuisden ze naar Westzaan, ze woonden al voor 1907 op J.J. Allanstraat 101.

Klaas Groot liet in 1907 een losstaande schuur met stalling bij de boerderij bouwen en in 1910 liet hij door timmerman P.D. Stuurman een "stalling, hooiberg en wagenloods" tegen de achterzijde van de woning maken, op de plek waar in 1827 ook al een stulp moet hebben gestaan. De stulp uit 1910 staat er nog steeds. Het is niet duidelijk of er oudere materialen in deze stulp werden gebruikt.

In 1914 liet Groot ten zuiden van de boerderij een huis bouwen: het huidige J.J. Allanstraat 99 in die tijd Wijk C31a en vanaf ongeveer 1920 Wijk C34. Dit pand werd in eerste instantie verhuurd. Later gingen Groot en zijn vrouw zelf ook op nummer 99 wonen.

Dochter Grietje Groot trouwde in 1918 in Oudendijk met Cornelis Willig, in 1890 geboren in Avenhorn. Zij woonden eerst in Oudendijk, daarna in Bergen. Cornelis werd voor 1/8^e deel mede-eigenaar van de boerderij van zijn schoonouders en zij betrokken omstreeks 1925 de boerderij die sinds 1886 als adres Wijk C34 was genummerd, vanaf 1920 Wijk C37. In het adresboek van 1937 staat de familie C. Willig inderdaad op dit adres genoemd.

In 1930 overleed Klaas Groot. Hij werd 70 jaar.

Vermoedelijk vanaf de jaren '40 verhuurde de weduwe Groot-Schipper haar huis J.J. Allanstraat 99 óók aan het melkslijtersgezin van Simon en Geertje Schoen-Busch. Melkboer Schoen was geboren op 31 mei 1900 als zoon van pluimveehouder Jan Jacobszn en Geertje Schoen-de Jong. Simon en Geertje waren in 1923 getrouwd en woonden eerst op J.J. Allanstraat 159. Het melkslijtersgezin woonde bij de weduwe Groot-Schipper in. Zij werd 90 jaar en overleed in 1951.

Zoon Gerrit Willig liet in 1950 een schuur bij het huis bouwen.

Familie Willig-Groot en Bes-Willig en Kat

Cornelis en Grietje Willig-Groot, die sinds de jaren '10 op de boerderij moeten hebben gewoond, zouden hier blijven boeren tot begin jaren '50. Zij verhuisden in 1951 naar het naastgelegen J.J. Allanstraat 99, nadat (schoon)moeder Groot-Schipper was overleden en melkslijter Schoen met zijn vrouw en twee zonen was vertrokken. Zij woonden er tot na 1962.

De familie Willig verhuurde de boerderij aan Simon Simonszn Kat (1919-2007) met zijn vrouw. Zij boerden op Kerkbuurt 34, samen bewoond met Simons' ouders. Doordat daar in die tijd veel land verloren ging ten behoeve van uitbreiding van het dorp, zocht Simon elders in het dorp een boerderij. Die vond hij aan de J.J. Allanstraat.

In 1961 werden de stalmuren van de stal uit 1910 vernieuwd. Na overlijden van Cornelis en Grietje Willig-Groot werden hun schoonzoon en dochter Jacob (Jaap (1916-2003) en Petronella Cornelia (Nel) (1920-2005) Bes-Willig begin jaren '60 eigenaar. Zij woonden zelf sinds 1952 op Zuideinde 190.

De boerderij J.J. Allanstraat 101 in 1958. Rechts is J.J. Allanstraat 103 zichtbaar. De hoogspanningskabels ter hoogte van J.J. Allanstraat 119-125 zijn reeds aanwezig. Foto © Collectie Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Genealogie van eigenaren van J.J. Allanstraat 99 en J.J. Allanstraat 101

Klaas Pieterszn Groot (1870-1930) x Cornelia Schipper (ca. 1871-1951)

Grietje Groot (1897-ca. 1960) x Cornelis Willig (1890-ca. 1960)

Petronella C. Willig (1920-2005) x Jacob Janszn Bes (1916-2003)

Jaap was een zoon van Jan Jacobszn Bes (1887-1968) en Maartje Bakker en opgegroeid op de boerderij Zuideinde 238-240, welke boerderij hij in 1970 verkocht voor afbraak.

In 1965 kwam er een landbouwschuur achter de boerderij.

In 1976 verkochten Jaap en Nel Bes-Groot de boerderij J.J. Allanstraat 101 aan de dochter van Simon Kat, Guda, getrouwd met Jan Groot. Haar ouders verhuisden toen weer terug naar de boerderij aan de Kerkbuurt 32-34.

Familie Groot

Kat's dochter Guda en schoonzoon Jan Groot (geen familie van Klaas Pieterszn Groot) renoveerden de boerderij in 1977 grondig. De stal uit 1910 werd verbouwd tot woning voor hun zoon en schoondochter. De kapconstructie bleef ongewijzigd (in de bouwtekening staat ten onrechte dat deze

De boerderij in 1958. Foto © Collectie Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

De boerderij J.J. Allanstraat 101 en links nog juist een stukje van J.J. Allanstraat 99, gefotografeerd in 1981. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank/Rein van Houten.

De boerderij in de 20^e eeuw. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 26.00437.

De boerderij J.J. Allanstraat 101 in 2013. De boerderij dateert van ruim voor 1827. De eerste stomp is in 1910 vernieuwd, sinds 1977 heeft deze de oorspronkelijke functie verloren. Rechts het dubbele woonhuis J.J. Allanstraat 103-105.

J.J. Allanstraat 99 in 2013, gebouwd in 1914 door de toenmalige boer van J.J. Allanstraat 101.

laat 19^e-eeuws is, deze dateert van 1910). Tegenwoordig is hier een b&b gevestigd. In 1984, 1986 en 1990 liet Groot respectievelijk een landbouwwerktuigloods, berging en veestalling bij het bedrijf bouwen.

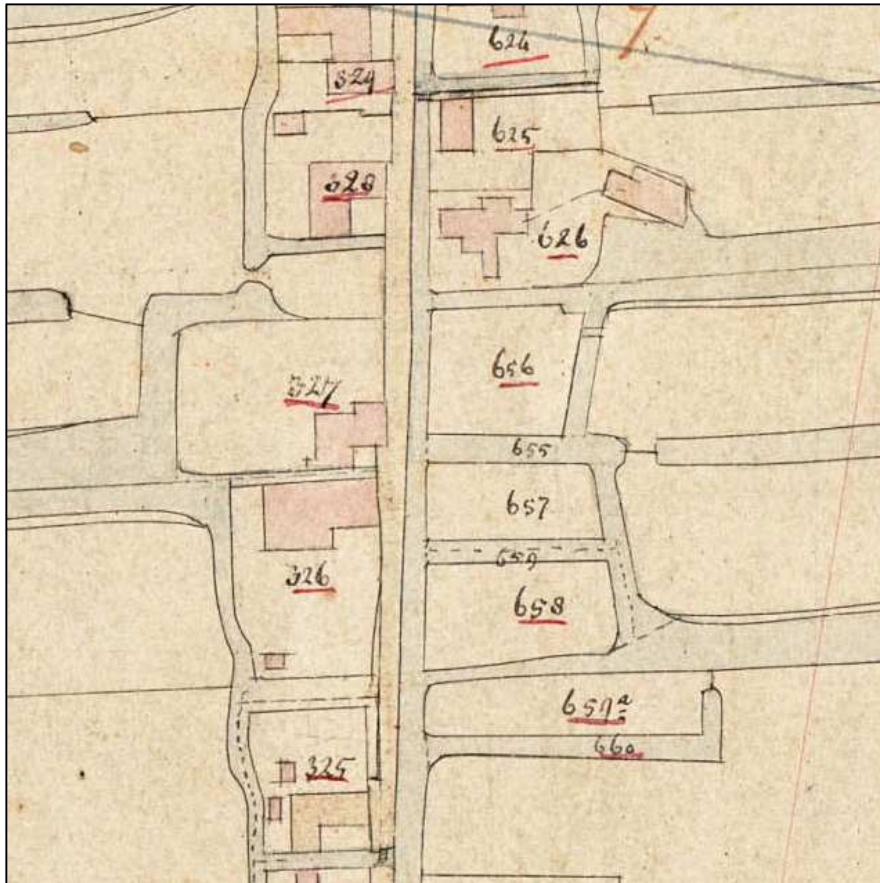
J.J. Allanstraat 99 van achtereenvolgens de families Prinsze en Oosterling

Het naastgelegen huis J.J.

Allanstraat 99 kwam in handen van de familie K.A. Prinsze maar in 1967 verkochten zij het door aan de familie A. Prinsze-Stadt. Naar verluidt is het pand na de familie bewoond door de familie R. Overdick. In 1975 werd de familie R. Oosterling-Jongejans eigenaar. In 1985 en 1990 bouwde R. Oosterling resp. een garage en vergrootte de woning. Tegenwoordig is het huis nog steeds van Ada en Ron Oosterling (Ada is een dochter van Elisabeth Jacobsdr Jongejans-Schoen, 1928-2016).

Historie J.J. Allanstraat 103-105 en 109

Ten noorden van de boerderij staan nog enkele woonhuizen. Allereerst een rijtje woningen, tegenwoordig J.J. Allanstraat 103 en 105. Deze panden werden in 1901 gebouwd. Voordien stond hier een oud huis dat in 1887, toen eigendom van Jan Janszn Majj, is afgebrand. Begin 19^e eeuw was dat oude pand eigendom van Frederik Otter (1766-1836) en Maartje Willemsdr Boon. Hij was sinds 1788 (het jaar van hun huwelijk) schoolmeester van de Zuiderschool vlakbij de Zuidervermaning op Zuideinde 235. Otter had naast de school nog diverse eigendommen: uit erfenis van zijn schoonvader Willem Boon erfde hij in 1810 er tegenover J.J. Allanstraat 100-102 dat door zoon Aris Otter bewoond ging worden. Ook het pand Zuideinde 207 bezat hij, tot verkoop rond 1830

Op kadastrale sectie C327 het huis dat in 1887 is afgebrand. © Collectie Noord-Hollands Archief.

De J.J. Allanstraat (in die tijd nog Krabbelbuurt), gefotografeerd ter hoogte van de latere nummers 103 en 105 (links op de plek van het hek). Daarna is het brandspuithuisje te zien, waarachter in 1938 J.J. Allanstraat 109 verrees. Rechts de boerderij J.J. Allanstraat 100-102, in 1940 verbouwd tot het huidige pand. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 41.01059.

De J.J. Allanstraat met links de nummers 103 en 105. Aan de overzijde de nummers 94 en 100-102. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 22.18988.

aan Cornelis de Vries. Het schoolgebouw werd in 1830 aan bakker Teeuwis Verweel verkocht en Den Otter ging toen zelf in een nieuwe onderwijzerswoning aan de zuidkant van het Laantje naar de Zuidervermaning wonen.

De familie Otter-Boon verhuurde het huis, dat toen als adres nummer 174 had, in drie gedeelten. Frederik en Maartje overleden beiden in 1836, hun enige zoon Aris, van beroep metselaar, werd eigenaar van het huis van opa Boon op J.J. Allanstraat 100-102 (korte tijd later aangeduid met huisnummer 141) waar hij al sinds 1810 woonde.

Het huis met gemeentenummer 174 aan de westkant van de weg (korte tijd later hernummerd in 140) werd door Aris in 1838 verkocht aan Jan Janszn Vlind, een "meester metzelaar" uit Koog aan de Zaan. Naar zeggen van Otter waren hem geen bewijzen van aankoop bekend. Vlind bleef het pand in drie gedeelten verhuren. Er veranderde dus feitelijk niet zoveel.

Na acht jaar verkocht Vlind het pand, mét het brandspuithuisje dat daar ten noorden van stond, door aan Wijbrand Janszn Verwer (1811-1882) en Aagje Mooij (getrouwd in 1831) die er met hun 8 kinderen gingen wonen. Wijbrand was ernaast opgegroeid: zijn ouders Jan en Trijntje Verwer-Stam boerden op J.J. Allanstraat 101.

Na de familie Verwer-Mooij werd Jan Janszn Maj eigenaar. Het noodlot sloeg echter toe in 1887 toen het pand afbrandde.

Het lege perceel werd in 1892 door Maj aan Willem Verdonk verkocht die het erf in 1901 verkocht aan de timmerlieden Bertus Schuddeboom en Pieter Marinus ten Pierick. Zij bouwden datzelfde jaar een dubbel woonhuis dat de huisaanduidingen Wijk C34a en Wijk C34b kreeg. Schuddeboom en Ten Pierick hebben in ons dorp veel gebouwd, bijvoorbeeld de schuur en hooiberg achter de boerderij J.J. Allanstraat 175 in 1906.

In 1909 verkochten Schuddeboom en Ten Pierick het dubbele woonhuis aan Pieter Dirk Stuurman. Deze verkocht in 1911 het noordelijk pand aan timmerman, aannemer en gemeenteopzichter J.A. Versteeg. Versteeg ging zelf in dit noordelijk pand wonen en kocht een jaar later ook het zuidelijke pand van Stuurman aan. Daar woonden in de vooroorlogse jaren achtereenvolgens Dirk Hendrik Rinzes, Christoffel van Nieuwenhuijzen, Jan Ceasar Uitenluch en Egbert Stremmelaar uit Zwollerkerspel.

Jan Aart Versteeg (1883-1968)

Jan Versteeg, getrouwd met Adriana Kaars (1883-1968), heeft in die tijd niet alleen een eigen bouwbedrijf, maar is ook gemeenteopzichter van Westzaan om bouwwerken te controleren. Het aannemersbedrijf is gevestigd aan de J.J. Allanstraat 109, in die tijd C39. Versteeg heeft onder meer in 1907 het kerkgebouw voor de Gereformeerde Gemeente ontworpen, vanaf 1953 in gebruik bij de Christelijk Gereformeerde Kerk. Daarnaast bouwde en verbouwde hij talloze huizen in het dorp, waaronder rond 1940 schuin tegenover J.J. Allanstraat 100-102. Versteeg was zelf van 1932-1951 diaken van de Gereformeerde Gemeente. Ook bouwde hij in 1913-1914 de School met de Bijbel aan de J.J. Allanstraat op het land "De Knokkel" van veehouder Corneis Zonderland. Architect Kuipers uit Amsterdam ontwierp het schoolgebouw met twee lokalen en onderwijzerswoning, metselaar J. Buis, ook lid van dezelfde kerkelijke gemeente en woonachtig op J.J. Allanstraat 184, was ook bij de bouw betrokken. Versteeg was van 1916-1963 bestuurslid van deze school, waarbij van 1919-1949 penningmeester. In 1935 ontwierp hij een nieuwe pastorie voor de Doopsgezinde Gemeente van Westzaan aan de Kerkbuurt 23. Later zet zijn zoon Arie, gehuwd met Maartje Tanger (1913-2003) het aannemersbedrijf voort tot ongeveer 1970.

Jan Aart Versteeg (midden) met zijn zoon Jan (rechts) in 1939. Foto © Basisschool De Rank.

Het kadastraal minuutplan van 1902 (met latere wijzigingen) met op sectie C1321 de boerderij J.J. Allanstraat 99 (C1322 uit 1914). © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

De dubbele woning J.J. Allanstraat 103-105 in 2013, gebouwd in 1901 op de plek van een in 1887 afgebrand huis. Rechts de in 1938 gebouwde vrijstaande woning J.J. Allanstraat 109. Ooit stond tussen beide panden een van de brandspuithuisjes van de gemeente Westzaan.

Versteeg liet in 1925 een loods bij zijn eigen woning bouwen.

Enkele jaren voordien, omstreeks 1920 waren de huizen hernummerd van Wijk C34a en Wijk C34b in respectievelijk Wijk C38 en Wijk C39. In 1939 werden dit respectievelijk J.J. Allanstraat 103 en 105. In 1938 bouwde Versteeg ten noorden van zijn eigen woning een vrijstaand huis voor zichzelf: J.J. Allanstraat 109. Het kreeg nog even als adres C39, maar werd in 1939 opgeleverd met het huidige huisnummer.

In 1953 werden de huizen J.J. Allanstraat 103 en 105 door Versteeg verkocht: het zuidelijke pand J.J. Allanstraat 103 werd eigendom van de familie J. Valk-Oudkerk, het noordelijke huis J.J. Allanstraat 105 kwam in het bezit van J. Tanger-Oudkerk.

Na het overlijden van Jan Valk (1917-1996) en Pietertje Valk-Oudkerk (1918-2011) werd hun huis J. Allanstraat 103 rond 2014 aangekocht door de burens, familie Groot-Kat.

Na het overlijden van tuinman Jacob Tanger, zoon van Hendrik Jacobszn Tanger, en zijn vrouw Maartje Oudkerk, is J.J. Allanstraat 105 eveneens verkocht.

7 J.J. Allanstraat 158 en J.J. Allanstraat 170 (met 162, 164 en 166)

Een oud huis

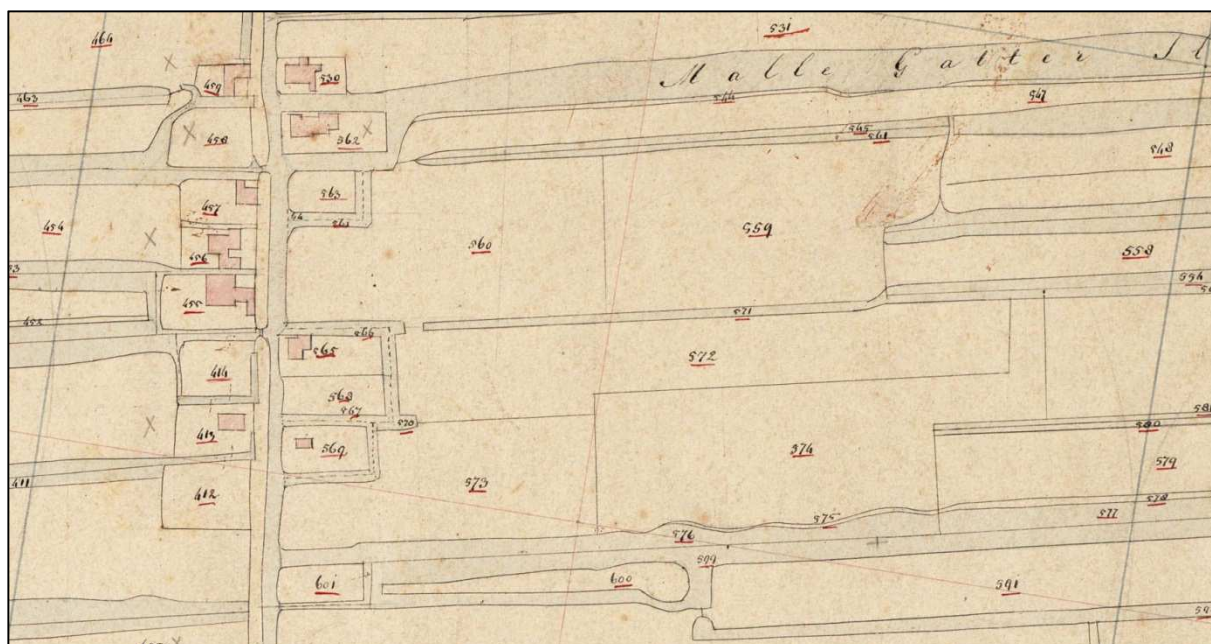
Begin 19^e eeuw had “vleeschhouwer” Simon Dekker uit Westzaan een huis aan de oostkant van de toenmalige Krabbelbuurt in bezit, op de plek van de huidige bungalows J.J. Allanstraat 158 en 160 . Volgens deskundigen van de Rijksmonumentendienst dateerde deze stelphoeve in oorsprong uit de 18^e eeuw. In het pand was een betegelde smuiger aanwezig.

Links de boerderij J.J. Allanstraat 158, een 18^e-eeuws pand dat in 1895 het aanzien kreeg zoals op de foto zichtbaar is. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank.

De 18^e-eeuwse smuiger met tegels met Bijbelse voorstellingen, in of voor 1964. Foto © Collectie Zaans Schoon.

Kadastraal minuutplan 1827 met op kadastraal nummer C569 de boerderij J.J. Allanstraat 158. Op kadastraal nummer C565 staat J.J. Allanstraat 166. © Collectie Noord-Hollands Archief.

In 1839 verkocht Dekker het pand aan Klaas Janszn Verwer (1800-1863), zoon van Jan en Trijntje Verwer-Stam (opgegroeid op J.J. Allanstraat 101) die het een kleine 20^e jaar in twee gedeelten verhuurde, onder andere aan het gezin van Willem 't Hof uit Assendelft. In die tijd had het huis gemeentenummer 156. De ongetrouwde Klaas woonde zelf op J.J. Allanstraat 124. In 1858 volgde opnieuw verkoop van de boerderij op toenmalig nummer 156.

Twee generaties Kat

Nu kwam het in eigendom van Pieter Kat (1804-1876) en Geertje de Vries (1798-1870). Zij woonden zelf op de boerderij J.J. Allanstraat 301 en verhuurden nummer 158 in twee gedeelten, onder meer aan de weduwe Maartje Geerkens-Van Saane met haar twee kinderen en daarna aan Dieuwertje en Maartje Karmans en Hendrik Karte. In 1868 zou Kat tevens schuin tegenover nummer 158 het houten woonhuis J.J. Allanstraat 175 laten bouwen, later ook uitgebreid tot boerderij.

Naar verluid is de boerderij J.J. Allanstraat 158 gebouwd in de periode 1856-1857 maar uit kadastrale gegevens blijkt dat in 1859 het bestaande huis door Pieter Kat is vergroot tot stolphoerderij.¹¹ Dat zal zijn geweest ten behoeve van zoon Dirk (1835-1921), die er vermoedelijk toen al woonde. Hij was het jaar tevoren, in 1858, getrouwd met Neeltje Wijnberg. Het pand zal bij deze verbouwing ook wel van twee in één woning zijn gewijzigd. De familie Kat-Wijnberg werd in 1869 formeel eigenaar en bleef dat tot 1882.

Familie Groot

Generatie I

In 1882 kochten Gerrit Pieterszn Groot (1854-1924), zoon van Pieter Groot en Grietje Fraaij en Maartje Bakker (1853-1926), beide afkomstig uit Zaandam de boerderij. Hij was landbouwer en kaashandelaar. Zijn broer Klaas kocht later de vlakbij gelegen boerderij J.J. Allanstraat 101.

Tot circa 1860 had de boerderij gemeentenummer 190, dat werd toen hernummerd in 156 en vanaf 1886 zou dat Wijk D17 worden.

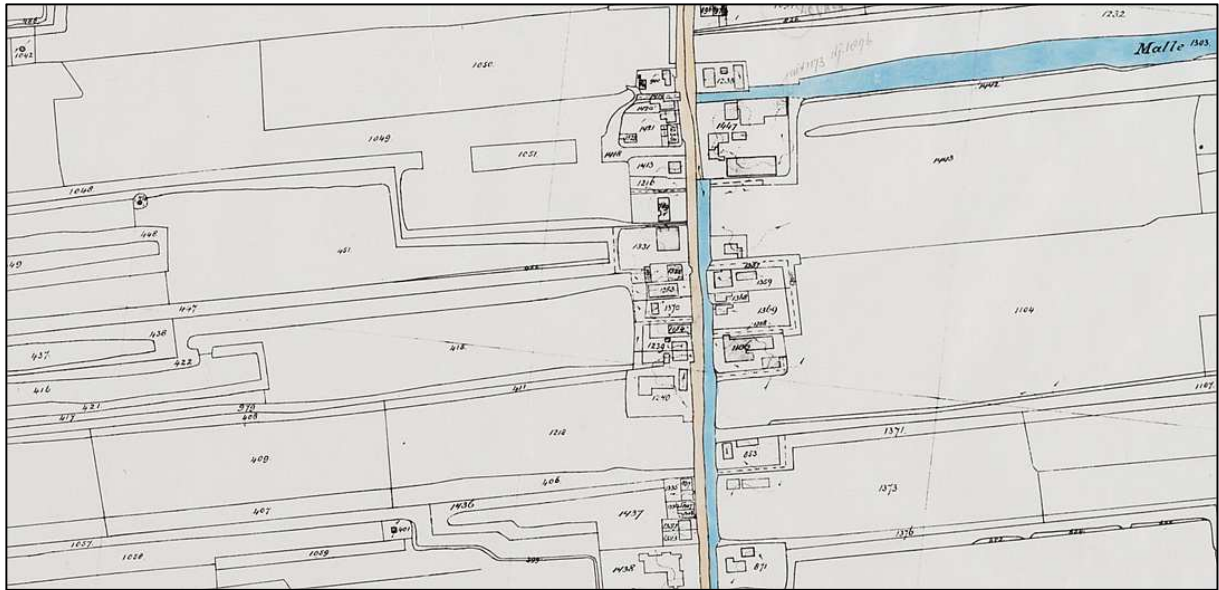
Rond 1920 was de woning opgesplitst in twee delen en kregen deze de nummers Wijk D21 en Wijk D22.

¹¹ Zie reactie Jaap Hotting op

<https://www.facebook.com/westzaansedigitalebeeldbank/photos/pcb.529800657187658/529800357187688/?type=3&theater>.

De boerderij J.J. Allanstraat 158 met de laat 19^e-eeuwse kapberg. Daar ten noorden van de woningen J.J. Allanstraat 162 en 164, gebouwd in 1923. Daaraan volgend het houten woonhuis J.J. Allanstraat 166. Op de achtergrond een van de bedrijfsgebouwen (met mansardekap) van de meubelfabriek van de firma Valk (J.J. Allanstraat 178-182), daarachter de woning J.J. Allanstraat 184.

Het kadastraal minuutplan van 1902 met op sectie C1106 de boerderij van Groot. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

Gerrit Groot liet in 1910 iets ten noorden van de boerderij een nieuwe woning bouwen: J.J. Allanstraat 170. Timmerman P.D. Stuurman realiseerde dat. Zoon Hendrik Groot (1878-1950) trouwde datzelfde jaar met de Westzaanse Antje Sikkes (1880-1957) en zij gingen hier wonen. Zij hadden een dochter Maartje (1912-2005), getrouwd met Klaas Tentij. Eveneens trouwde Gerrit's dochter Maartje in 1910 en wel met Pieter Corneliszn Zwikker en zij betrokken de boerderij van Pieter's vader aan de Westzanerdijk 428. Gerrit's dochter Geertje tot slot trouwde in 1913 met Klaas Dirkszn Bindt en vanaf 1924 woonden zij naast haar zus aan de Westzanerdijk op nummer 418.

De in 1910 door Gerrit Pieterszn Groot gebouwde boerderij J.J. Allanstraat 170. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.14696.

De huizen tussen J.J. Allanstraat 158 en 170

Tussen de boerderij J.J. Allanstraat 158 en het huis J.J. Allanstraat 170 stonden drie andere woningen: J.J. Allanstraat 162, 164 en 166.

De eerste twee panden waren in 1923 gebouwd door de familie B. ten Voorde. Zij betrokken zelf nummer 162. Het echtpaar stond als “*deftig*” bekend. Mevrouw Ten Voorde werd door iedereen “*tante Tiny*” genoemd. Ook was bekend dat de gordijnen van een bepaald vertrek in dit huis in de Tweede Wereldoorlog altijd dicht waren en het hele dorp wist dat er Joden zaten ondergedoken.¹²

Tot slot is het houten huis J.J. Allanstraat 166 een 18^e- of wellicht zelfs 17^e-eeuwse woning. In het jaar 1827 was het eigendom van arbeider Dirk Pieterszn Kuijper. Vanaf 1852 mochten Jan Janszn van der Helm en zijn vrouw Eefje Verweel zich eigenaars noemen. Zij breidden het pand in 1860 uit. In 1881 werd hun zoon Jan, stoelenmatter van beroep, eigenaar. Het jaar daarop trouwde hij. Jan overleed in 1902 op 75-jarige leeftijd, de weduwe Antje van der Helm-Hartog met haar zonen verkochten het land achter het huis maar hielden het huis aan tot 1923. Toen volgde verkoop aan arbeider en pluimveehouder Jan Band die datzelfde jaar een schuur bij het huis liet zetten. In 1954 werd het houten pand verkocht aan Pieter Kelder. Omstreeks 1980 tenslotte werd F.M. Riel eigenaar en tegenwoordig woont hier de familie Groenveld.

De J.J. Allanstraat omstreeks 1950 met links achterenvolgens J.J. Allanstraat 166, 164 en 162. Helemaal links is nog juist het dak zichtbaar van de stolpboerderij J.J. Allanstraat 158. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.14654.

Anno 2013 de woningen J.J. Allanstraat 162, 164, 166 en rechts nog juist zichtbaar de huidige bungalow J.J. Allanstraat 170 van de familie G. Groot.

¹² <http://www.joodsmonumentzaanstreek.nl/n-n-westzaan-2/>.

De voor- en zuidgevel van de boerderij in 1958. Foto © Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

Generatie II

Na het overlijden van Gerrit Pieterszn Groot in datzelfde jaar 1924 werden de boerderij en het huis overgeschreven op naam van zijn zonen. Hendrik ging nu met zijn gezin van J.J. Allanstraat 170 op de boerderij nummer 158 wonen en werd hiervan ook eigenaar, zijn jongere broer Gerrit Groot (1882-1943), nog nét geboren in Zaandam en in 1911 getrouwd met Neeltje Biere (1881-1947) uit Westzaan, werd eigenaar van J.J. Allanstraat 170 tot 1946.

Generatie III

In 1946 nam hun zoon Gerrit Gerritszn Groot (1912-?) (die ook een zus Maartje (1915-?) had) het huis over en in 1950 kocht hij ook de boerderij na het overlijden van zijn oom Hendrik. Datzelfde jaar vergrootte hij het raam in de voorgevel en werd een nieuw raam in de noordelijke zijgevel gezet. Vermoedelijk werd in die zijgevel grotendeels opgetrokken uit beton en cementblokken.

In de jaren '60 werd de kopsloot naast het erf gedempt.

Enige tijd later werd de 18^e-eeuwse stelphoeve als Rijksmonument aangewezen. Niettemin werd in de 20^e eeuw het interieur flink verbouwd. Het plafond in de woonkamer en de wanden in de keuken werden afgetimmerd met kraalschrootjes, verder werden de wanden in het woongedeelte met hardboard afgewerkt.

Generatie IV

Inmiddels had de vierde generatie, Gerrit Gerritszn Groot (ca. 1941) op J.J. Allanstraat 170 het boerenbedrijf voortgezet. Hij liet het pand vervangen door de huidige bungalow.

In de jaren '80 kwam de 18^e-eeuwse stolpboerderij leeg te staan en in de daaropvolgende decennia verviel deze in rap tempo. In januari 1993 zette de familie Groot het pand te koop.

Enkele dagen later werd de waardevolle 18^e-eeuwse betegelde smuiger gestolen, wat zeer te betreuren was.

Gerrit Groot vroeg in september 1993 aan het college van B&W van de gemeente Zaanstad om de stolpboerderij van de Rijksmonumentenlijst te schrappen. Het pand was zeer bouwvallig en Groot vreesde dat het bij een forse storm zou omwaaien. Afvoeren gebeurde niet zomaar, de gemeente wilde graag, op advies van de Rijksdienst, het pand nagenoeg herbouwen. Het vierkant zou met ankers en krammen recht op geplaatst moeten worden en de "schil" vervangen. Het pand was, *"samen met de kopsloot en het erf, beeldbepalend voor dit gedeelte van het dorp en dient daarom te worden behouden. Omdat het skelet te restaureren is, de spanten kunnen worden aangeheeld, de poeren goed zijn en het pand niet uit het lood hangt, heeft de commissie besloten geen medewerking te verlenen aan een verzoek tot afvoering van de rijksmonumentenlijst."* Na bezwaar tegen deze

Het interieur van de stolpboerderij J.J. Allanstraat 158 in 1993. Foto © Gemeente Zaanstad.

Het interieur van de stolpboerderij J.J. Allanstraat 158 in 1993.

De boerderij J.J. Allanstraat 158 kort voor de sloop. © Foto Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.37714.

uitspraak bekeek een bouwkundige op 12 januari 1994 het pand nogmaals. Enkele punten uit zijn rapport: "Staat van onderhoud zeer slecht. De fundering vertoont grote gebreken en is beslist onvoldoende. Dak- en dakconstructie zijn in slechte staat, en is aangetast door houtworm, en vertoont lekkages, door de slechte constructie en

vergaan materiaal. De houten gevels en kozijnen zijn totaal vergaan, en verzakt, deels door de slechte constructie van het dak. De noordzijde is in later stadium voorzien van een gemetselde blokkenmuur, die visueel volstrekt onvoldoende is. Het vierkant van de boerderij vertoont verzakkingen, en wijkt naar de landzijde af, met als gevolg dat de gehele dakconstructie uit zijn verband getrokken wordt. (...) Het interieur is in slechte staat en beslist onvoldoende door de slechte fundatie en houtworm die het geheel aantasten. De staat van elektriciteit/waterleidingen/gasleidingen zijn dermate in slechte staat, dat ze terstond afgesloten zijn. Mijn eindconclusie is dat er geen enkele basis aanwezig is om het gebouw te restaureren c.q. te verbouwen..."

Begin 1994 vond een hoorzitting plaats. Datzelfde jaar werd de bouwvallige boerderij daadwerkelijk verkocht. Halverwege dat jaar stortte een deel van het dak in.

Uiteindelijk werd begin 1995 toch besloten, omdat er slechts zo'n 5% van het oorspronkelijke pand behouden zou kunnen blijven, waarmee naar schatting zo'n 8 ton tot 1 miljoen gulden gemoeid zou zijn, het pand af te voeren van de Rijksmonumentenlijst. Het beperkte subsidiebudget voor restauraties was een van de redenen; nu eenmaal niet alle monumenten konden behouden blijven. Kort erna werd het met de grond gelijk gemaakt. De Historische Vereniging Westzaan zag ook in dat het behoud van de 18^e-eeuwse hoeve onhaalbaar was maar pleitte in een brief bij het college van b&w wel dat er huizen in Zaanse stijl op de plek zouden komen.

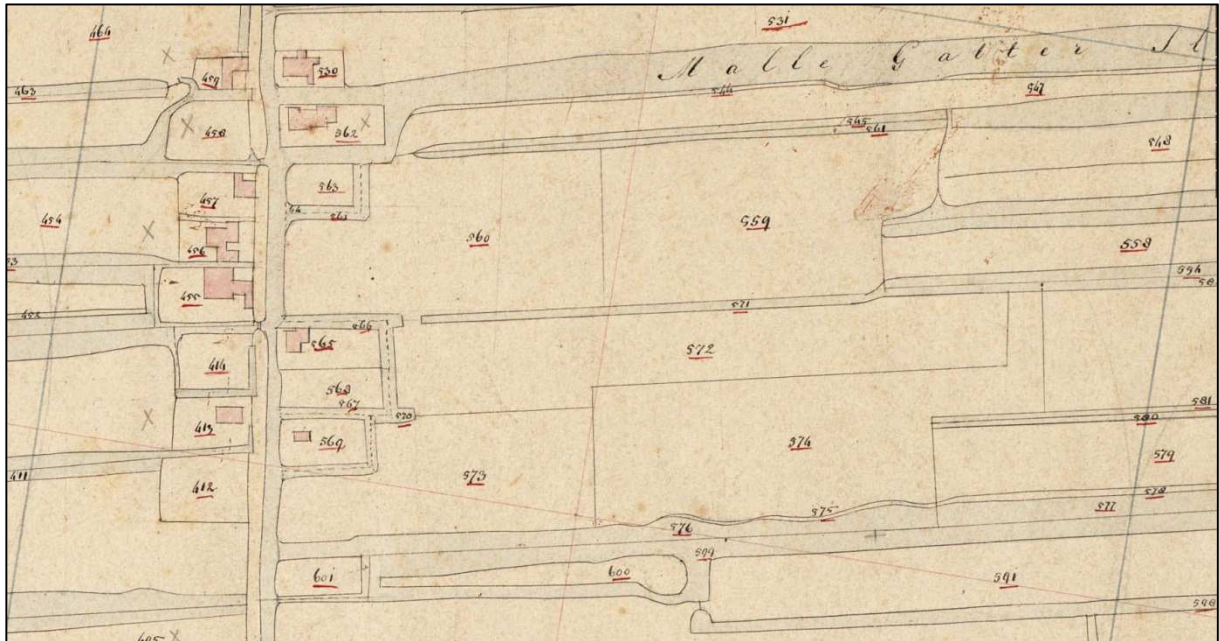
In 1998 kwamen er twee nieuwe bungalows J.J. Allanstraat 158 en 160.

Omstreeks 2001 beëindigde Gerrit Groot het boerenbedrijf (hij hield een kleine veestapel over) en na minimaal zo'n 150 jaar waren de agrarische activiteiten hier dus formeel voorbij.

Anno 2013 de huidige bungalows uit 1998, gebouwd op de plek waar eerst de boerderij J.J. Allanstraat 158 stond.

8 J.J. Allanstraat 175

Kadastrale sectie C412 is op het kadastraal minuutplan van 1827 nog onbebouwd. © Collectie Noord-Hollands Archief.

De bouw van een huis in 1868 door Pieter Kat

Volgens gegevens van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed dateert het houten woonhuis van de boerderij J.J. Allanstraat 175 uit de 18^e eeuw. Dit is echter niet correct, in die tijd was hier niets dan weiland te vinden.

Begin 19^e eeuw was dat weiland, sinds 1832 kadastraal met het nummer C412 aangeduid, eigendom van Pieter Simonszn Kat (1804-1876) en Geertje de Vries (1798-1870). Zij waren vermogend, ze hadden diverse bezittingen in het dorp. Ze woonden zelf op de boerderij J.J. Allanstraat 301. Zij bezaten van 1858 tot 1868 ook J.J. Allanstraat 158 (werd verhuurd) dat zij lieten vergroten tot een stolpboerderij.

De situatie veranderde in 1868 toen Pieter een woning op het weiland liet bouwen. Qua stijl lijkt het pand bijvoorbeeld sterk op het in 1864 gebouwde pand Zuideinde 257.

Familie Vriend-Kat

Pieter's dochter Maartje (1829-1909) trouwde in 1857 met Lammert Pieterszn Vriend uit Koog aan de Zaan, nadat haar eerste man Jan Corneliszn Schipper, waarmee ze in 1850 was gehuwd, was overleden. Het nieuwe huis was voor hen bedoeld. Lammert was "landman", evenals Maartje's eerste man.

In 1879 werd achter het 11 jaar oude huis een stal gebouwd. Het perceel werd nu gesplitst in de kadastrale percelen C981 (de stal) en C982 (het huis).

Nadat vader en moeder Kat waren overleden, verkochten enkele jaren later de erfgenamen de bezittingen, waaronder deze boerderij. In 1883 werden Lammert en Maartje Vriend-Kat eigenaar.

Familie Wit-Vriend

De dochter van Lammert en Maartje was Marijtje. Zij trouwde met Jan Gerritszn Wit (1864-1917) en anno 1886 bewoonden zij het huis. Het had tot dan toe als adres gemeentenummer 155 en kreeg nu als adresaanduiding wijk D15. Vanaf circa 1920 zou een henummering tot wijk D19 plaatsvinden. In 1888 vond er op het tot C1156 herenigde perceel "afbraak en stichting" plaats. Wat er precies is herbouwd, is helaas niet na te gaan.

In 1909 overleed Maartje Vriend-Kat. De boerderij werd officieel eigendom van Marijtje en Jan.

De J.J. Allanstraat aan het begin van de 20^e eeuw. Als tweede woning van links is de zuidoostgevel van de boerderij J.J. Allanstraat 175 zichtbaar. Er tegenover het vroegere pand J.J. Allanstraat 148. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.01945.

Vrijwel dezelfde plek in 2014. J.J. Allanstraat 148 (rechts) heeft moeten plaatsmaken voor een bungalow.

De boerderij in 1958. Foto © Collectie Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

De boerderij omstreeks 1900. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.01949.

Marijtje en Jan kregen minimaal drie dochters: Trijntje, Aagje en Maartje. Ze huurden het pand van haar ouders, tot zij het in 1916 aankochten. Echter een jaar later overleed Jan Wit. Zijn vrouw zou vooralsnog eigenaresse van de boerderij blijven.
Dochter Aagje trouwde met Pieter Dirkszn Bindt.

Familie Slooten-Wit eigenaars, verhuur aan de familie Hotting, uitbreiding van de boerderij

Dochter Trijntje trouwde met de 24-jarige Jacobus Slooten (1893-1957). Zij bewoonden vermoedelijk vanaf hun huwelijk in 1918 de boerderij.

De bestaande schuur en hooiberg uit 1879 zou, blijkens een bouwaanvraag en bouwtekening in 1906 door de firma Schuddebom en Ten Pierick vervangen worden door een nieuwe stenen veestalling en hooiberg in de vorm van een stelschuur. In werkelijkheid werden de hooiberg en berging wel anders uitgevoerd dan op de tekening stond.

In 1911 verrees een wagenschuur bij de boerderij.

Na het overlijden van Marijtje Wit-Vriend op 5 februar 1937 werden de dochters gedrieën eigenaar. Jacobus en Trijntje Slooten-Wit bleven de bewoners. Zij woonden laatstelijk noordelijk van de boerderij op J.J. Allanstraat 179 en overleden in respectievelijk 1957 en 1979.

Achtereenvolgens de families Hotting, Vonk en Koopman

Vanaf 1956 verhuurden zij de boerderij met voorhuis aan Joop Hotting (1921-2008) en diens gezin. Hij was opgegroeid aan J.J. Allanstraat 238-240.

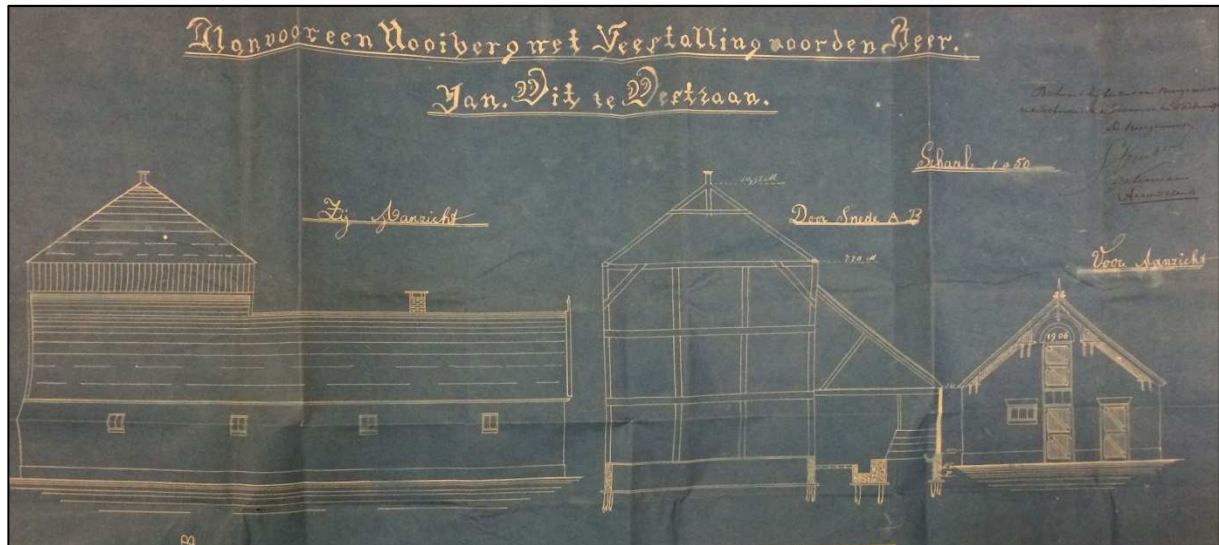
Joop Hotting ging in 1974 bij de plantsoendienst en verhuisde. De boerderij werd toen door de familie Slooten-Wit verkocht aan de Vogelbescherming Nederland en gehuurd door Piet Vonk. Na in een eeuw tijd driemaal op dochter te zijn overgegaan, werd nu een andere familie eigenaar. Het land werd van Staatsbosbeheer.

In 1976 werd de woning met schuur en stal aangewezen als rijksmonument.

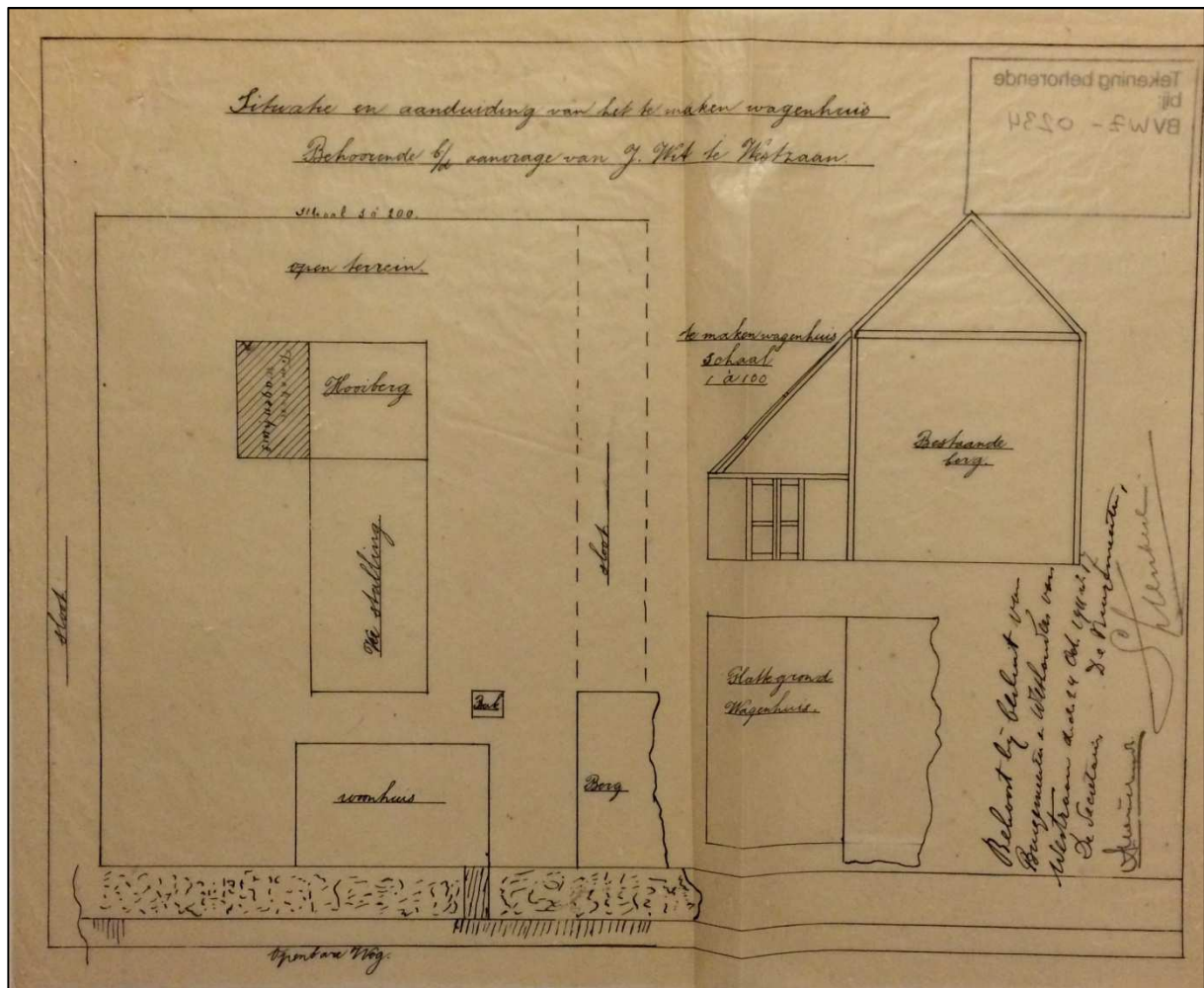
In 1980 werd het voorhuis verbouwd onder leiding van Piet van Nugteren.

Tien jaar later kocht Piet Vonk de boerderij zelf. Hij liet de kapberg uit 1906 (of kort erna) slopen.

In 2005 verkocht Vonk de boerderij weer. Kort tevoren was hij gestopt met boeren. De familie Koopman werd eigenaar. Nadat in 2011 de vergunning was verleend, werden de kapberg en stelschuur weer herbouwd in de periode 2012-2017. Hierin werd het woongedeelte gesiuteerd. Het oude woonhuis van de boerderij heeft nu een functie als kinderdagverblijf.

Bouwtekening van de stal en hooiberg uit 1906, op de plek van een stal uit 1879, achter het woonhuis uit 1868. In werkelijkheid werden deze iets anders uitgevoerd. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

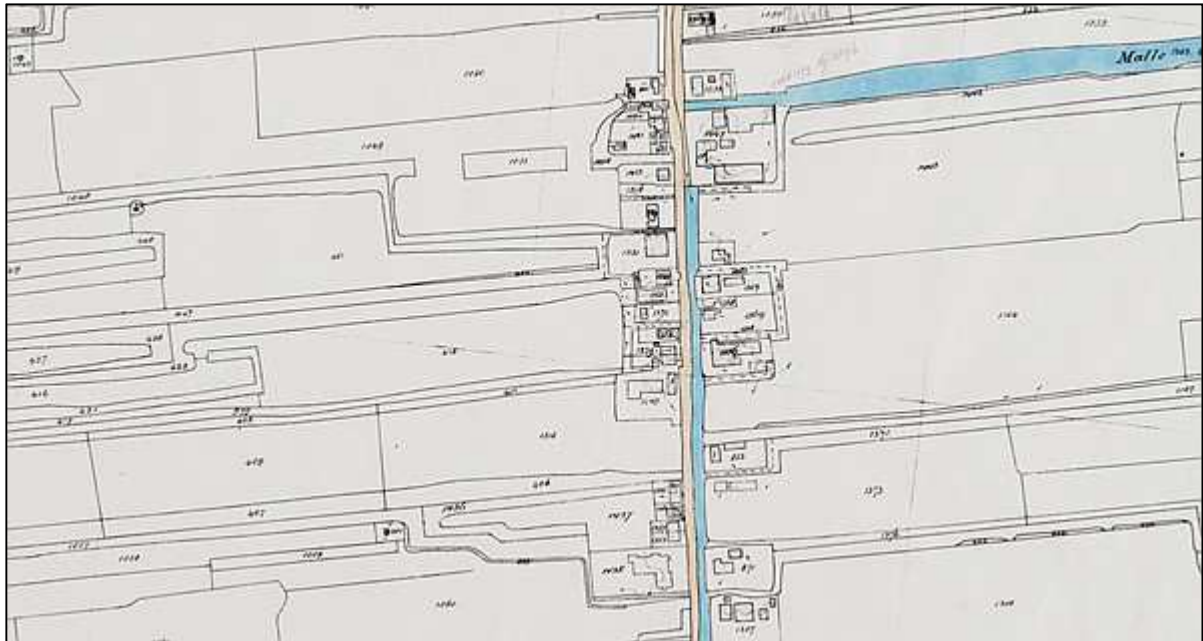
De bouwtekening van de wagenloods achter de boerderij in 1911, aan de stal en hooiberg uit 1906. © Collectie Gemeentearchief Zaanstad.

Uiterst rechts de boerderij J.J. Allanstraat 175, begin 20^e eeuw. Foto © Collectie Westzaanse Digitale Beeldbank/Nico Heermans.

De boerderij in 1947. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.14909.

Kadastraal minuutplan van 1902 (met "geradeerd" latere wijzigingen) met op sectie C1240 de boerderij J.J. Allanstraat 175.

De boerderij omstreeks 1982. Foto © Collectie Gemeentearchief Zaanstad, fotonummer 21.37716.

Links is de stal en hooiberg uit 1906 achter de boerderij J.J. Allanstraat 175 zichtbaar. Midden in beeld de voormalige woning J.J. Allanstraat 181, ten zuiden van de Christelijk Gereformeerde Kerk. Foto © Westzaanse Digitale Beeldbank.

De boerderij in 2014. Rechts nog juist zichtbaar J.J. Allanstraat 181.

9 Summier genealogisch overzicht

